

Luonnos 2.12.2022

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisia voittoveroja koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki sähkömarkkinoiden ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista sekä muutettavaksi elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Ehdotuksen taustalla on korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä annettu Euroopan neuvoston asetus (EU) 2022/1854 samoin kuin hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa tekemät linjaukset.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin uudesta, sähköalan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistuvasta 33 prosentin suuruisesta väliaikaisesta verosta. Veroa sovellettaisiin yritysten voitoista maksettavan tuloveron lisäksi eikä vero olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoinen. Verovelvollisia olisivat yritykset, jotka tuottavat sähköä ja yritykset, jotka myyvät sähköä joko suoraan loppukäyttäjille tai jälleenmyyntiä varten. Verovelvollisuuden ulkopuolelle rajattaisiin vähäinen sähköliiketoiminta. Veron kohteena olisi sähköalan yritysten sähköliiketoiminnan tulos, joka ylittää viiden prosentin suuruisen tuoton laskettuna sähköliiketoimintaan sitoutuneen omaan pääoman määrälle. Sähköliiketoiminnan tuloksella tarkoitettaisiin sähköliiketoiminnan verovuodelle jaksotettujen veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen sekä muiden vähennyskelpoisten erien erotusta. Tulojen veronalaisuus ja menojen vähennyskelpoisuus määriteltäisiin eräin poikkeuksin elinkeinotulon verottamisesta annetun lain säännösten mukaisesti. Myös tulojen ja menojen jaksottamiseen sovellettaisiin elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia. Sähköalan yrityksen mahdollisen ulkomailla sijaitsevan kiinteän toimipaikan tuottamaa tuloa ei huomioitaisi sähköliiketoiminnan tuloksessa.

Ehdotetun lain mukaan myös fossiilisten polttoaineiden alan yritysten verovuoden 2023 voittoihin kohdistettaisiin väliaikaisesti uusi 33 prosentin suuruisen vero. Verovelvollisia olisivat yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu raakaöljyn tai maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä tai kivihiihtuotteiden valmistuksesta. Veron kohteena olisi yrityksen elinkeinotoiminnan tulos, joka ylittää viiden prosentin suuruisen tuoton laskettuna yrityksen taseen mukaiselle omalle pääomalle. Tätäkin veroa sovellettaisiin tuloveron lisäksi eikä se olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoinen.

Molempien voittoverojen verotuksen toimittaisi ja veron kantaisi Verohallinto. Verovelvollisen olisi annettava verotuksen toimittamista varten veroilmoitus. Veroilmoitus annettaisiin ja vero määrättäisiin sekä kannettaisiin jälkikäteen vuoden 2024 aikana Verohallinnon tarkemmin määrittämänä ajankohtana.

Elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin tehtäisiin uusien verojen edellyttämät muutokset.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Niitä sovellettaisiin verovuodelta 2023 toimitettavaan verotukseen.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	5
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
2.1 EU-asetuksen tavoitteet.....	6
2.2 Tuottokatto	7
2.3 Solidaarisuusmaksu.....	9
3 Nykytila ja sen arviointi.....	9
3.1 Sähkömarkkinat Suomessa.....	9
3.1.1 Kuvaus Suomen sähkömarkkinoista	9
3.1.2 Sähkömarkkinatoimijat	11
3.1.3 Sähkön hintakehitys	12
3.1.4 Sähkötuotannon tulojen ja voittojen kehitys	14
3.1.5 Sähkömarkkinalain mukainen velvollisuus eriyttää sähköliiketoiminnot.....	15
3.2 Fossiilisen energia-alan toimijat Suomessa ja tuottokehitys energiakriisin aikana ...	16
3.3 Verotuksen nykytila	16
3.4 Suomessa tehdyt tukitoimet korkeiden energiahintojen johdosta	17
3.5 Nykytilan arviointi	18
4 Tavoitteet	18
5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	19
5.1 Keskeiset ehdotukset.....	19
5.1.1 Yleistä	19
5.1.2 Sähkömarkkinoilla toimiviin yrityksiin sovellettava voittovero	19
5.1.3 Fossiilisten polttoaineiden alalla toimiviin yrityksiin sovellettava voittovero.....	21
5.1.4 Verotusmenettely	22
5.2 Pääasialliset vaikutukset.....	22
5.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen	22
5.2.2 Vaikutukset verovelvollisille	22
5.2.3 Vaikutukset sähkön hintaan ja sähkön loppukäyttäjiin	23
5.2.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan (täydennetään myöhemmin).....	23
6 Muut toteuttamisvaihtoehdot	23
6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	23
6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot (täydennetään myöhemmin)	24
7 Lausuntopalaute	24
8 Säännöskohtaiset perustelut	24
8.1 Laki sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista	24
8.2 Laki elinkeinotulon verottamisesta	30
9 Voimaantulo	30
LAKIEHDOTUKSET	31
sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista	31
elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta.....	35
LIITE	37

RINNAKKAISTEKSTI.....	37
elinkeinoitulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta.....	37

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen valmisteluun on johtanut täytäntöönpanoa edellyttävä EU-säädös. Esityksen tarkoituksena on täydentää ja täsmentää 6.10.2022 annettua Euroopan neuvoston asetusta (EU) 2022/1854 korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä, jäljempänä *EU-asetus*. Vaikka asetukset ovat sinänsä kansallisesti suoraan sovellettavia säännöksiä, sisältää EU-asetus sellaisia kokonaisuuksia, jotka niiden erityispiirteiden vuoksi edellyttävät erillisiä kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Asetuksessa säädetään muun muassa sähköä tuottaviin voimalaitoksiin sovellettavasta tuottokatoista ja eräisiin öljy- ja kaasualan yhtiöihin sovellettavasta solidaarisuusmaksusta. Näiden arvioidaan olevan Suomen perustuslain näkökulmasta veroja. Vakiintuneen määritelmän mukaan vero on rahasuoritus, joka ei ole korvaus tai vastike julkisen vallan maksuvelvolliselle antamista eduista tai palveluista ja jolle on ominaista valtion menojen rahoittaminen. Solidaarisuusmaksu kohdistuu öljy-, kaasu-, kivihiili- ja jalostamoalan toiminnasta syntyvään ylijäämään. Sen laskentaperusteena ovat kansallisten yhteisöverosääntöjen mukaisesti määräytyvät verotettavat voitot. Kyseessä arvioidaan olevan Suomen perustuslain näkökulmasta selkeästi vero sille annettua nimestä huolimatta. Tuottokatto kohdistuu niihin sähköä tuottaviin voimalaitoksiin, jotka ovat hyötyneet sähkön markkinahinnan noususta eurooppalaisilla sähkömarkkinoilla, vaikka niiden omat sähkön tuotantokustannukset eivät ole nousseet. Myös sen arvioidaan olevan veronluonteinen toimi, jolla tuottokaton ylittävä sähkön markkinatulo leikattaisiin valtiolle. Tuottokaton ja solidaarisuusmaksun tarkoituksena on kerätä valtiolle tuloa, joka voitaisiin käyttää korkeaa energian hintaa kompensoivien tukitoimien rahoittamiseen.

Asetukseen liittyvää tuottokattoa ja solidaarisuusmaksua on siten arvioitava perustuslain (731/1999) 81 §:n 1 momentin kannalta. Sen mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Verolaista tulee perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan ilmetä yksiselitteisesti verovelvollisuuden piiri. Lain säännösten tulee olla myös sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä on sidottua (PeVL 67/2002 vp, s. 3/II, PeVL 3/2003 vp, s. 2/I). EU-tasoisella asetuksella ei voida tätä kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvää vaatimusta sivuuttaa, vaikka asetusta onkin jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta ja unionin oikeudella on etusija jäsenvaltioiden kansalliseen lainsäädäntöön nähden. Tuottokattoa ja solidaarisuusmaksua koskevat ehdotetut säännökset ovat yleisluonteisia, ne sisältävät jäsenvaltioille valinnaisia toimia ja jättävät monin osin jäsenvaltioille direktiivinomaista kansallista liikkumavaraa. Niiden ei arvioida täyttävän niitä edellytyksiä, jotka perustuslain 81 §:n 1 momentissa asetetaan verolle. Tämän vuoksi niiden kansallinen täytäntöönpano edellyttää tarkempia kansallisia lain taseisia säännöksiä.

Esitys liittyy lisäksi hallituksen syksyn 2022 talousarvioineuvotteluissa sopimaan kokonaisuuteen sähkön korkean hinnan vaikutusten lievittämiseksi. Syksyllä 2022 hallituksen talousarvioineuvotteluiden pöytäkirjaan merkittiin, että valmistellaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely. Kirjauksen mukaan vero tulee määritellä siten, että puhtaan energian investointiedellytykset turvataan, eikä sitä kohdisteta niin sanottuihin Mankala-periaatteella toimiviin yhtiöihin.

1.2 Valmistelu

EU-säädöksen valmistelu

Euroopan komissio antoi 14.9.2022 ehdotuksensa neuvoston asetukseksi korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä. KOM (2022) 473¹. Asetuksen tavoitteena on vastata Venäjän hyökkäyksestä Ukrainaan seuranneeseen poikkeukselliseen tilanteeseen energiamarkkinoilla. Kaasun ja sähkön hinnat ovat vuoden 2022 aikana nousseet ennätyskorkeiksi, ja sähkön hintoja nostaa edelleen korkeiden kaasuhintojen vaikutus sähkön tuotantokustannuksiin.

Ehdotuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista oli vähentää korkeista energianhinnoista kuluttajille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Ehdotuksella pyritään puuttumaan tietyille energiamarkkinatoimijoille poikkeuksellisen korkeista hinnoista syntyneisiin merkittävään korkeisiin tuottoihin, jotka eivät johdu yritysten omista ylimääräisistä panoksista tai investoinneista, sekä uudelleenjakamaan kyseisiä tuottoja korkeista energianhinnoista kärsivien kuluttajien eduksi. Komissio on katsonut, että energian kysynnän EU-laajuinen vähentäminen sekä yritysten ylisuurten tuottojen uudelleenjakoa ovat vallitsevassa tilanteessa toimia, joilla on mahdollista puuttua korkeiden energian hintojen aiheuttamiin haasteisiin. Samanaikaisesti pyritään kuitenkin turvaamaan energian sisämarkkinoiden toiminta ja säilyttämään sen tuomat edut, kuten yritysten tasapuolinen toimintaympäristö.

Valtioneuvosto antoi eduskunnalle asetusehdotusta koskevat kirjelmän E 113/2022 vp², jossa se piti hyvänä, että Suomen aiemmin esille tuomia huolia on otettu huomioon ehdotuksessa. Valtioneuvosto totesi, että Suomessa valtaosa sähköntuotannosta on suojausten tai kahdenvälisten sopimusten piirissä tai Mankala-periaatteella tuotettua osakkuussähköä ja näiden tuottajien saama tuotto jäisi komission ehdottaman tuottokaton alapuolelle. Suomen osalta ehdotettu järjestelmä soveltuisi tosiasiallisesti varsin rajalliseen osaan tuotantoa. Suomi on päättänyt myös kansallisista toimista sähkökäyttäjille suunnattujen tukitoimien rahoittamiseksi. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää tärkeänä, että järjestelmä voidaan toimeenpanna kansallisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ja tämä huomioidaan jatkovalmistelussa. Järjestelmästä ei tule aiheutua tarpeettoman suurta hallinnollista taakkaa tai haittaa toimitusvarmuudelle ja sen käyttöönoton sujuvuuteen on kiinnitettävä huomiota.

Eduskunnan talousvaliokunta antoi 28.9.2022 lausuntonsa valtioneuvoston kirjelmästä (TaVL 36/2022 vp)³. Talousvaliokunta piti valtioneuvoston tavoitin tärkeänä, että energiamarkkinoiden toiminnassa ilmeneisiin ongelmiin vastataan nopeasti. Talousvaliokunta kiinnittää kuitenkin kriittistä huomiota siihen, ettei ehdotetusta sääntelystä kiireellisyyden vuoksi ole tehty EU-tasolla vaikutusarviointia. Epävarmuus toimien vaikutuksista korostaa sitä, että mahdollisen markkinamekanismin puuttumisen tulee olla ajallisesti ja asiallisesti tarkkaan rajattua ja kohdistettua.

Tuottokaton osalta talousvaliokunta piti periaatteellisena ongelmana sen mahdollisia investointiympäristöä heikentäviä vaikutuksia: sähkön korkean hinnan taustalla on niukkuus, ja ehdotettu sääntely ei edistä investointeja uuteen tuotantokapasiteettiin, jota käynnissä oleva energiamur-

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=CELEX:32022R1854&from=EN>

² https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Kasittelytiedot/Valtiopaivaasia/Sivut/E_113+2022.aspx

³ https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/Lausunto/Documents/TaVL_36+2022.pdf

ros jo ilman vallitsevaa kriisiäkin edellyttäisi. Myös tämä korostaa ehdotetun järjestelyn rajamista vain välttämättömään ja toisaalta sen kansallisen täytäntöönpanon tarkoituksenmukaisuuden merkitystä.

Talousvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että ehdotetussa tuottoja rajoittavassa järjestelmässä on kyse sähkön tuottajille kohdistetusta erityisestä veroluonteisesta maksusta ylisuureksi katsottujen tuottojen hillitsemiseksi. Tällainen niin sanotun windfall-veron kaltainen järjestelmä ei alenna kuluttajien sähkölaskua eikä vaikuta sähkön käyttöön. Sen sijaan järjestelyllä voidaan kerätä tuloja sähkönkäyttäjille suunnattujen tukitoimien rahoittamiseen. Mikäli tällainen järjestelmä otetaan käyttöön, sillä kerättyjen varojen tulee kohdistua kansallisesti. Järjestelyn ongelmana on ajallisen yhteyden puute: maksua olisi kerättävä mahdollisesti huomattavan jälkikäteisesti, kun taas kuluttajien tukemisen olisi syytä ajoittaa lähelle korkeiden hintojen aiheuttamia maksuvelvoitteita.

Talousvaliokunnan saaman selvityksen perusteella markkinatulojen ylijäämän kerääminen voi olla teknisesti haastavaa. Samalla toimijalla voi olla erilaisia tuotantomuotoja, joiden tuotanto voidaan tarjota yhtenä kokonaisuutena. Lisäksi myyntitarjouksiin, myyntisopimuksiin ja hintojen suojauksiin voi liittyä liikesalaisuuden alaista tietoa. Myös nämä seikat korostavat sääntelyn vaikutusarvioiden puutteita: komission ehdotuksen perusteella jää epävarmaksi, millaiset sääntelyn hallinnolliset kustannukset ovat suhteessa saavutettuun hyötyyn. Talousvaliokunta kiinnitti huomiota myös siihen, että sen saaman selvityksen perusteella ehdotuksen kattavuudessa ja soveltamisalassa on edelleen epävarmuuksia. Järjestelyn toteuttaminen edellyttäisi erillisiä kansallisia täytäntöönpanotoimia ja lain taseisia säädöksiä. Valiokunta korosti, että mikäli järjestely otettaisiin käyttöön, se tulee toteuttaa tavalla, joka kohtelee yrityksiä tasapuolisesti ja ottaa huomioon esimerkiksi Mankala-periaatteella toimivat yhtiöt ja johdannaissopimusten merkityksen sekä yhtiöt, jotka jo nyt tasaavat hintoja tuotollaan. Näitä näkökohtia korostaen talousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantaan.

EU:n neuvosto hyväksyi asetusehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä 30.9.2022. Asetus julkaistiin EU:n virallisessa lehdessä 7.10.2022.⁴

Hallituksen esityksen valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja Energiaviraston kanssa.

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausunnolla [•]. Lausuntoa pyydettiin esityksen kannalta keskeisiltä ministeriöiltä, viranomaisilta ja etujärjestöiltä sekä yliopiston edustajilta, yhteensä [•] taholta. Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla osoitteessa <https://valtioneuvosto.fi/hankkeet> tunnuksella [•]

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

2.1 EU-asetuksen tavoitteet

EU-asetuksen tavoitteena on vähentää sähkön kulutusta EU:ssa ja korkeista energianhinnoista kuluttajille aiheutuvia negatiivisia vaikutuksia. Vallitsevan markkinatilanteen arvioidaan aiheuttavan erityisiä haasteita haavoittuvassa asemassa oleville ja pienituloisille, mutta toisaalta myös keskituloisille kotitalouksille ja yrityksille. Lisäksi korkeat energianhinnat kiihdyttävät

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/1854/oj>.

inflaatiota ja aiheuttavat merkittäviä kuluja julkiselle sektorille tarvittavien tukitoimien myötä. EU-asetuksella pyritään puuttumaan myös tietyille energiemarkkinatoimijoille nykytilanteessa syntyneisiin merkittävän korkeisiin tuottoihin, jotka eivät johdu yritysten omista ylimääräisistä panoksista tai investoinneista, sekä uudelleenjakamaan kyseisiä tuottoja korkeista energianhinnnoista kärsivien kuluttajien eduksi.

Sähkön talvikysynnän ja huippukulutuksen leikkaamisen ohella asetus sisältää jäsenvaltioille velvollisuuden ottaa käyttöön yläraja tiettyjen sähköntuotantomuotojen tuottajien saamille markkinatuloille, jäljempänä myös *tuottokatto*, sekä säättää fossiilisia polttoaineita tuottaville ja jalostaville yhtiöille solidaarisuusmaksu niiden saamien ylisuurien voittojen leikkaamiseksi. Tuottokattoa ja solidaarisuusmaksua perustellaan sillä, että osa alalla toimivista yrityksistä on saanut meneillään olevasta energiakriisistä ylimääräisiä voittoja. Voitot ovat ylittäneet ne tuotot, joita yritykset olisivat voineet odottaa saavansa normaalioloissa, jos Ukrainan kriisistä johtuvaa ennakoimatonta energiemarkkinoiden tilannetta ei olisi tapahtunut.

2.2 Tuottokatto

Sähkön tuotannosta saatavan markkinatulon yläraja on EU-asetuksen mukaan 180 euroa megawattitunnilta, mikä vastaa 18 senttiä kilowattitunnilta. Tuottokatto on asetettu korkeammalle tasolle kuin markkinaosapuolten kohtuulliset odotukset sähkön hintojen keskimääräisestä tunti hinnasta korkeimman kysynnän hetkillä olivat ennen energian hintakriisiä. Tuottokattoon on jätetty lisäksi marginaalia, jota sijoittajat olisivat kohtuudella voineet odottaa, jotta varmistetaan, että markkinatulojen yläraja ei ole ristiriidassa investointien kannattavuutta koskevan alkuperäisen arvioinnin kanssa.

Tuottokattoa sovelletaan markkinatuloihin, jotka saadaan seuraavista lähteistä tuotetun sähkön myynnistä: tuulivoima, aurinkoenergia, geoterminen energia, vesivoima ilman tekoallasta, biomassaa eli kiinteät ja kaasumaiset biomassapolttoaineet pois lukien biometani, jätteet, ydinvoima, ruskohiili, raakaöljytuotteet ja turve. Tuottokattoa ei sovelleta teknologioihin, joilla on sähkön tuottamiseen käytettävän polttoaineen hintaan liittyvät korkeat marginaalikustannukset, kuten kaasu- ja kivihiihivoimaloihin.

Tuottokattoa ei sovelleta myöskään demonstrointihankkeisiin eikä sähköntuottajiin, joiden tuloja tuotetun sähkön megawattituntia kohti on jo rajoitettu aiempien valtion tai viranomaisten toimenpiteiden, kuten syöttötariffien tai kaksisuuntaisten hinnanerosopimusten seurauksena tai sellaisilla viranomaisten toteuttamilla sääntelytoimenpiteillä, joiden puitteissa tuloja siirretään suoraan asiakkaille.

Tuottokaton soveltamisalan ulkopuolelle voidaan jättää jäsenvaltion päätöksellä myös:

- enintään 1 megawatin kapasiteetin sähköntuotantolaitoksissa tuotettu sähkö
- perinteisiä energialähteitä käyttävissä hybridivoimaloissa tuotettu sähkö, jos tuottokaton soveltaminen aiheuttaa riskin hiilidioksidipäästöjen lisääntymisestä ja uusiutuvan energian tuotannon vähenemisestä
- tulot, jotka on saatu sähkön myynnistä tasesähkömarkkinoilla tai ajojärjestyksen uudelleenmäärittelystä ja vastakaupankäynnistä maksetuista korvauksista.

Tuottokatto koskee sähköntuottajien toteutuneita markkinatuloja kaikilla sähkön markkinapaikoilla, joita ovat päivää edeltävä-, päivänsisäinen ja säätösähkömarkkina sekä kantaverkonhal-

tijan reservimarkkinat. Tuottokatto ei koske markkinatuloa, joka jää alle tuottokaton jonkin sopimusvelvoitteen, kuten uusiutuvan sähkön hankintasopimuksen tai muun sopimusvelvoitteen kuten hintasuojauksen takia. Jäsenvaltion on päätettävä, soveltaako se tuottokattoa energiakautta selvityksen yhteydessä vai sen jälkeen. Joustomahdollisuuden myötä jäsenvaltio voi siten rahoittaa ennalta sähkön loppuasiakkaita koskevia tukitoimenpiteitä ja kerätä markkinatuloja myöhemmin.

Jäsenvaltio voi päättää, että tuottokattoa sovelletaan ainoastaan 90 prosenttiin tuottokaton ylittävistä markkinatuloista, jolloin sähköntuottajat voivat pitää 10 prosenttia tuottokaton ylittävistä tuloista.

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön tehokkaita toimenpiteitä tuottajien velvoitteiden kiertämisen ehkäisemiseksi. Niiden on erityisesti varmistettava, että tuottokattoa sovelletaan tapauksissa, joissa tuottajat ovat toisen yrityksen määräysvallassa tai osittain toisen yrityksen omistuksessa, erityisesti kun ne ovat osa vertikaalisesti integroitunutta yritystä.

EU-asetuksen 8 artiklassa sallitaan myös kansalliset kriisitoimenpiteet, jotka voivat olla tarpeen, koska sähköntuotannon tuotantoyhdistelmä ja kustannusrakenne vaihtelevat eri jäsenvaltioissa. Artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat:

- a) pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla rajoitetaan säädettyä tuottokattoa enemmän markkinatuloja (esimerkiksi säätämällä tuottokatto alemmas kuin 180 euroa), mukaan lukien mahdollisuus tehdä ero eri teknologioiden välillä, sekä muiden markkinaosapuolten markkinatuloja, mukaan lukien sähkökauppaa käyvät markkinaosapuolet;
- b) toimitusvarmuuden takia asettaa korkeamman markkinatulojen ylärajan tuottajille, joiden investointi- ja toimintakustannukset ylittävät 180 euron rajan;
- c) pitää voimassa tai ottaa käyttöön kansallisia toimenpiteitä, joilla rajoitetaan myös muiden sähköntuottajien markkinatuloja;
- d) asettaa erityisen ylärajan kivihilestä tuotetun sähkön myynnistä saataville markkinatuloille;
- e) soveltaa markkinatulojen ylärajaa myös säätökykyisiin vesivoimalaitoksiin tai pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla rajoitetaan niiden markkinatuloja edelleen, mukaan lukien mahdollisuus tehdä ero eri teknologioiden välillä.

Kansallisten toimien on kuitenkin oltava oikeasuhtaisia ja syrjimättömiä, ne eivät saa vääristää investointisignaaleja eivätkä tukkimarkkinoiden toimintaa eivätkä varsinkaan vaikuttaa ajojärjestykseen ja hinnanmuodostukseen tukkimarkkinoilla.

EU-asetukseen sisältyy yleinen tiedonantovelvollisuus tuottajille, välittäjille ja asiaankuuluville markkinaosapuolille, jotta jäsenvaltio saa tuottokaton toteuttamiseksi tarvittavat tiedot.

Asetukseen sisältyy säännöksiä tuottokaton soveltamisesta kertyneiden ylijäämätulojen käyttämisestä sähkön loppuasiakkaiden hyväksi korkeista sähköhinnoista johtuvien kustannusvaikutusten lieventämiseksi. Lisäksi asetus sisältää säännöksiä ylijäämätulojen jakamisesta eri jäsenvaltioiden kesken tilanteessa, joissa jonkin jäsenvaltion sähkön nettoriippuvuus tuonnista on vähintään 100 prosenttia. Tällöin tuojajäsenvaltion ja suurimman viejäjäsenvaltion välillä on tehtävä sopimus ylijäämätulojen jakamisesta.

Tuottokattoa ja kansallisia kriisitoimia koskevia säännöksiä sovelletaan 1.12.2022–30.6.2023.

2.3 Solidaarisuusmaksu

Solidaarisuusmaksua sovelletaan asetuksen mukaan raakaöljy-, maakaasu-, kivihiili- ja jalostusalalla toimiviin unionin yhtiöihin tai niiden kiinteisiin toimipaikkoihin, mukaan lukien ne, jotka ovat osa konsernia puhtaasti verotussyistä, joiden liikevaihdosta vähintään 75 prosenttia koostuu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1893/2006 tarkoitetusta taloudellisesta toiminnasta öljyn talteenoton, porauksen, jalostuksen tai koksituotteiden valmistuksen alalla. Unionin yhtiöllä tarkoitetaan jäsenvaltioon sijoittautunutta yhtiötä, jolla katsotaan kyseisen jäsenvaltion verolainsäädännön mukaan olevan verotuksellinen kotipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa ja jolla ei kolmannen valtion kanssa tehdyn kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen mukaan katsota olevan verotuksellista kotipaikkaa unionin ulkopuolella. Kiinteällä toimipaikalla tarkoitetaan jäsenvaltiossa sijaitsevaa pysyvää liikepaikkaa, jonka kautta toiseen valtioon sijoittautuneen yhtiön liiketoimintaa osaksi tai kokonaan harjoitetaan, edellyttäen, että kyseisen liikepaikan voitot ovat veronalaisia sijaintijäsenvaltiossa.

Maksu kohdistuu niihin yritysten kansallisten verosäännösten mukaisesti määräytyviin verotettaviin voittoihin, jotka verovuonna 2022 ja/tai 2023 ovat yli 20 prosenttia suuremmat kuin 1.1.2018 tai sen jälkeen alkaneiden (alkavien) neljän tilikauden keskimääräiset verotettavat voitot. Jos näiden neljän tilikauden verotettavan voiton keskiarvo on negatiivinen, keskimääräinen voitto katsottaisiin nolaksi solidaarisuusmaksua määrättäessä. Solidaarisuusmaksun peruste on vahvistettava vähintään 33 prosentiksi edellä mainituin tavoin määritellystä ylisuuresta voitosta. Maksu kannettaisiin kansallisen lainsäädännön nojalla sovellettavien säännöllisten verojen, Suomessa yhteisöveron, lisäksi.

Maksutulo tulisi käyttää jäsenvaltiossa riittävän oikea-aikaisesti erilaisiin kansallisiin tukitoimiin korkeiden energian hintojen vaikutusten lieventämiseksi, energiankulutuksen vähentämiseksi tai uusiutuvan energian investointeihin kannustamiseksi.

EU-asetuksessa määritellyn solidaarisuusmaksun sijasta jäsenvaltio voi soveltaa vastaavaa kansallista toimenpidettä. Sillä tulee kuitenkin olla samanlaiset tavoitteet ja säännöt kuin asetuksessa tarkoitetulla maksulla, minkä lisäksi siitä saadaan vastaavat tai korkeammat tulot kuin solidaarisuusmaksusta. Tällainen toimenpide on hyväksyttävä ja julkaistava samaan määräaikaan mennessä kuin asetuksen mukainen maksu.

Solidaarisuusmaksua koskevat säännökset olisi hyväksyttävä ja julkaistava jäsenvaltiossa viimeistään 31.12.2022. Samalla olisi ilmoitettava komissiolle, mitä verokautta maksu koskee. Kertyneiden varojen käytöstä olisi raportoitava kuukauden kuluessa päivästä, jona tuotto on kerätty kansallisen oikeuden mukaisesti.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Sähkömarkkinat Suomessa

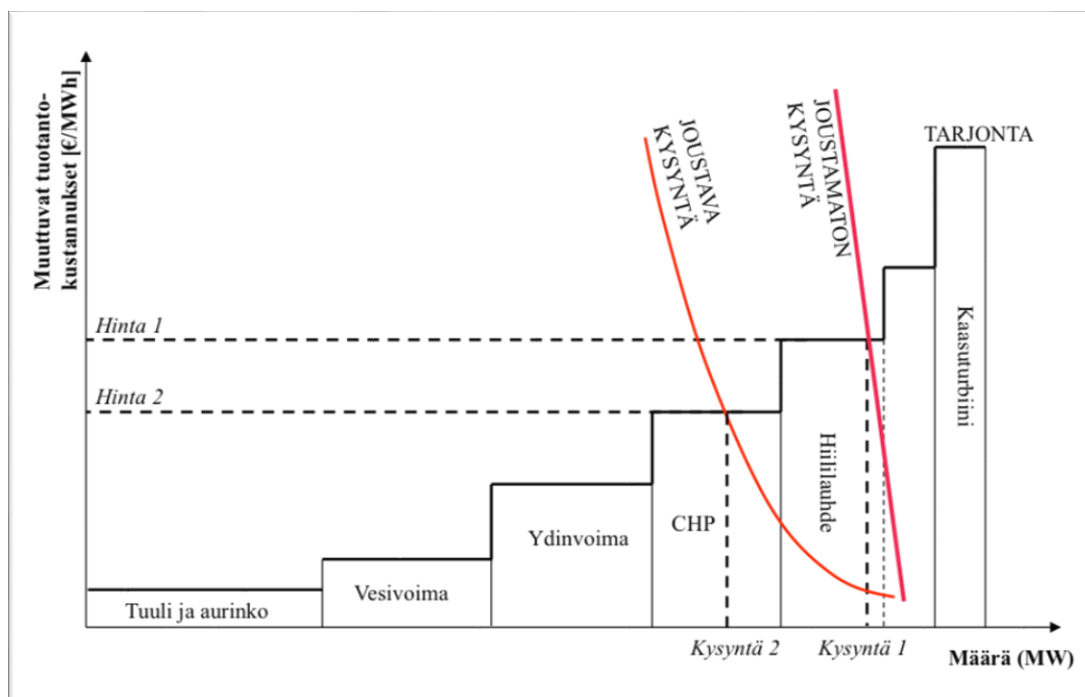
3.1.1 Kuvaus Suomen sähkömarkkinoista

Suomen sähkömarkkinat ovat osa eurooppalaisia sähkön sisämarkkinoita, jossa kauppaa voidaan käydä koko markkina-alueella sähköverkon siirtokyvyn rajoissa. Sisämarkkinoilla tapahtuvat muutokset sähkön tuotannossa vaikuttavat siten koko markkinan hinnanmuodostukseen.

Pohjoismaissa sähkön tukkukauppaa käydään Norjassa sijaitsevassa Nord Pool -sähköpörssissä. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa Norjaa lukuun ottamatta käydään kauppaa myös Pariisissa pääpaikkaa pitävän EPEX Spot -sähköpörssin kautta. Nord Pool on näistä markkinaosuudeltaan Pohjoismaissa selvästi suurempi. Kummankin pörssin kautta voi tehdä osto- ja myyntitarjouksia, jotka laitetaan EU:n yhteiseen laskenta-algoritmin, jolloin Suomen tarjousalueella hinnaksi tulee sama hinta vuorokausimarkkinoilla pörssistä riippumatta.

Sähkömarkkinoilla sähkön kysynnän ja tarjonnan on jatkuvasti oltava tasapainossa. Sähkön tuotantomäärä sopeutetaan pääosin vastaamaan kysyttyä sähkön määrää, mutta myös kysyntä voitietyin edellytyksin joustaa. Sähköenergian markkinahinta vuorokausimarkkinoilla muodostuu vastaavasti kuin muillakin hyödykkeillä kalleimman kysynnän kattamiseksi tarvittavan tuotantomuodon marginaalihinnan perusteella (osto- ja myyntitarjousten mukaan). Kun kysyntä pienentyy, hinta laskee kaikilla sähkön käyttäjillä, ei ainoastaan kulutustaan pienentäneillä. Toisaalta, kun tuotantoa on rajallisemmin saatavilla, hinta vastaavasti nousee.

Kuva 1. Periaatekuva sähköhinnan muodostuksesta.

Sähköenergian kokonaistarjonta koostuu pääosin lämpötilan ja vesitilanteen määrittämästä minimitarjonnasta. Näiden tuotantomuotojen marginaalikustannukset ovat hyvin matalat. Minimitarjontaan kuuluu joustamaton tuotanto kuten aurinko- ja tuulivoima, ydinvoimalat, vesivoimalat säätelämättömän virtaaman osalta sekä kunnalliset ja yksityiset yhdistetyn sähkön ja lämmön tuottajat.

Tärkein sähkön markkinapaikka on vuorokausimarkkina (ns. spot-markkina), sillä se toimii hintaviitteenä muille sähkön markkinapaikoille ja johdannaismarkkinoille. Vuorokausimarkkinalla sähkön hinta määräytyy tunneittain seuraavan päivän kysynnän ja tarjonnan mukaan. Sähkömarkkinatoimijat eli sähkön tuottajat, suuret asiakkaat ja sähkön vähittäismyyjät jättävät päivittäin klo 12 Keski-Euroopan aikaa tarjouksensa siitä, millä hinnalla ja kuinka suuren määrän ne

ovat valmiita ostamaan tai myymään sähköä kullakin tunnilla. Tarjousten perusteella sähköpörssi laskee aggregoidut kysyntä- ja tarjontakäyrät, joiden leikkauspisteen mukaan määräytyy sähkön spot-hinta kullekin tunnille. Mikäli hinta-alueiden välillä on siirtorajoituksia, muodostuu sähkön spot-hinta eri suuruisiksi eri alueille.

Vuorokausimarkkinan lisäksi Nord Pool -sähköpörssissä käydään kauppaa päivän sisäisellä markkinalla (ns. intraday-markkina). Toimijat voivat hallita sähkötaseitaan päivänsisäisen markkinan kautta, jos tuotanto- ja kulutusennusteet tarkentuvat esimerkiksi tuulisuus- ja lämpötilatietojen tarkentuessa tai voimalaitoksia vikaantuu spot-markkinan sulkeuduttua. Päivän sisäinen markkina toimii jatkuvan kaupankäynnin periaatteella.

Sähkön julkista johdannaiskauppaa käydään NASDAQ OMX Commodities -pörssissä. Kauppaa käydään johdannaistuotteilla, kuten futuureilla, termiineillä ja optioilla. Sähköjohdannaisia käytetään sähkömarkkinoiden riskien hallinnassa. Sähköntuottajat suojaavat sähkön myyntiään ja suuret loppukäyttäjät ja sähkön vähittäismyyjät sähkön hankintaansa. Aktiivisinta kauppaa käydään seuraavaa vuotta ja seuraavia vuosineljänneksiä koskevilla futuurisopimuksilla. Ne kuvaavat markkinoiden hintanäkemyistä spot-markkinan keskihinnasta kyseiselle ajanjaksolle. Johdannaissopimukset ovat puhtaasti finanssituotteita eivätkä ne edellytä kauppaa fyysisellä sähkömarkkinalla. Markkinalla on myös spekulatiivista kauppaa käyviä tahoja, joilla ei välttämättä ole omaa sähköntuotantoa tai -kulutusta. Yleensä tällaiset toimijat parantavat markkinan likviditeettiä. Sähköjohdannaisilla käydään myös kahdenvälistä OTC-kauppaa (over the counter). Etenkin johdannaispörssin korkeiden vakuusvaateiden takia kaupankäyntiä on siirtynyt merkittävästi organisoiduilta markkinapaikoilta kahdenväliseksi.

Edellä kuvatuilla johdannaisilla voi suojautua hintariskiltä verrattuna spot-markkinan laskennalliseen pohjoismaiseen systeemihintaan, joka vastaa tilannetta ilman maiden välisiä siirtorajoituksia. Suomen aluehinnan ja pohjoismaisen systeemihinnan väliseltä riskiltä suojaudutaan EPAD-futuureilla (Electricity Price Area Differential -futuuri). Koska maiden välillä on yleensä siirtorajoituksia ja markkinahinnat ovat eriytyneet systeemi-hinnasta, markkinoiden näkemystä Suomen tulevasta aluehinnasta kuvaa systeemihintaa kuvaavan futuurin ja EPAD-futuurin yhteenlaskettu hinta. Tällä hetkellä markkinan epävarmuudesta johtuen vaihdanta EPAD-futuureilla on lähes pysähtynyt, jolloin hintatasosta ei voi vetää suoraa johtopäätöksiä talven 2022–2023 hintatasosta Suomen hinta-alueella.

EU-asetuksen tuotokattomekanismin mukaiset sähköntuottajien ylisuuret tuotot sähkömarkkinoilla johtuvat pääosin vuorokausimarkkinan hinnanmuodostusmekanismista, jossa kaikille tuottajille maksetaan kalleimman tuotantotarjouksen mukainen hinta. Tuottojen ansaintaan vaikuttavat myös hintasuojaus, pitkät sopimukset sekä Mankala-periaatteen yhtiöjärjestyksen mukaisesti omakustannehintaan hankittu sähkö.

3.1.2 Sähkömarkkinatoimijat

Suomessa sähkömarkkinoilla toimii sähköntuottajia, sähköntoimittajia eli sähkönmyyjä, välittäjiä, tasevastaavia ja sähkönkäyttäjiä. Lisäksi kanta- ja jakeluverkkoyhtiöt siirtävät sähköä tuotannon ja kulutuksen välillä. Kantaverkkoyhtiö Fingrid pitää lisäksi sähköntuotannon ja kulutuksen tasapainossa joka hetki.

Yksittäisellä sähköyhtiöllä voi olla useampi rooli sähköntuottajana, tasevastaavana ja verkko-yhtiönä. Monilla suomalaisilla energiaintensiivisillä teollisuusyrityksillä on myös omaa sähköntuotantoa kattamassa niiden sähkönkäyttöä kustannustehokkaasti, eli ne toimivat sekä tuottajina että loppukäyttäjinä. Näissä yhtiöissä sähköntuotanto on saatettu järjestää joko erillisyhtiöön tai se voi olla samassa yhtiössä pääliiketoiminnan kanssa esimerkiksi tuotantopaikkakohtaisesti.

Suomessa suuria sähköntuotantoinvestointeja on perinteisesti mahdollistettu Mankala-periaatetta hyödyntäen. Mankala-yhtiöissä on yleensä laaja omistus pohja, millä toiminnan riskiä on saatu madallettua ja kalliita investointeja toteutettua. Mankala-yhtiö tuottaa omistajilleen sähköä omakustannushintaan sen omistusosuutta vastaavan osuuden. Osakkeenomistaja päättää itse käyttääkö se tuotetun sähkön vai myykö sen edelleen pörssiin. Noin 43 prosenttia Suomen sähköntuotantokapasiteetista on Mankala-yhtiöiden omistuksessa.

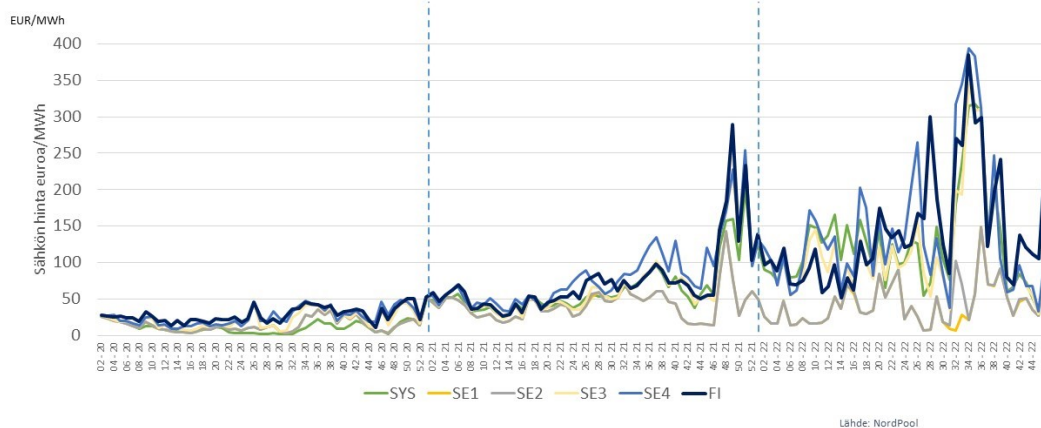
Energiaviraston voimalaitosrekisterin perusteella vähintään yhden megavolttiampeerin voimalaitoksia on 445 kappaletta, joiden omistajina on noin 230 yhtiötä. Markkinatoimijoita koskevan eSett Oy:n ylläpitämän rekisterin perusteella sähkön myyjiä on 251 kappaletta. Rekisteri sisältää myös joitakin sähkön tuottajia, verkkoyhtiöitä sekä toimijoita, joiden arvioidaan ostavan sähköä vain omaan käyttöön. Siten todellisia sähkön myyjiä arvioidaan olevan tätä pienempi määrä.

3.1.3 Sähkön hintakehitys

Vuorokausimarkkinan Suomen aluehinta on ollut vuonna 2022 huomattavasti kalliimpi kuin vuonna 2021. Lokakuussa 2021 pörssisähkö maksoi Suomessa Nord Poolin mukaan keskimäärin 6,5 senttiä kilowattitunnilta. Tämän vuoden lokakuussa keskihinta oli 11,3 senttiä ja marraskuussa jo 19,5 senttiä kilowattitunnilta.

Kuva 2. Sähkön tukkumarkkinoiden systeemihinnan, Ruotsin hinta-alueiden ja Suomen hinta-alueen viikkokeskihinta vuosina 2020-2022.

Vuorokausimarkkinoiden viikkokeskihinnat 2020-2022

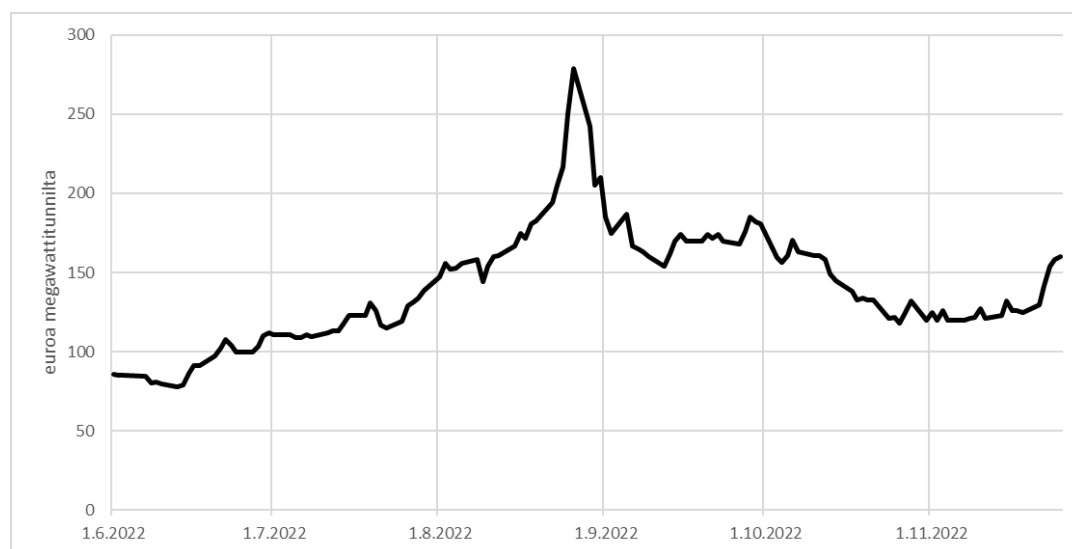
1

Sähkön korkeaan hintaan vaikuttaa erityisesti Venäjän hyökkäyssodasta johtuva kaasukriisi. Vaikka kaasun hinta vaikuttaa sähkön hintaan erityisesti Keski-Euroopassa, korkea hinta välittyy EU:n sähkön sisämarkkinoiden kautta myös Suomeen. Pohjoismaissa sähkön hintaa nostavat erityisesti Ruotsin ja Norjan vesivarastojen alhainen taso ja ongelmat ydinvoimatuotannossa. Toisaalta tuulivoiman tuotanto painaa sähkön hinnan ajoittain hyvin matalaksi, jolloin hinnanvaihtelut voivat olla suuria vuorokauden tai päivien välillä. Tuulisena päivänä, erityisesti

matalan kulutuksen aikaan yöllä, sähkön spot-hinta voi olla lähellä nollaa ja tuulettomana päivänä hinta kohoaa fossiilisilla tuotetun sähkön tasolle. Lisäksi yksittäisten päivien tarjontaan ja sitä kautta hintoihin vaikuttavat myös vikaantumiset voimalaitoksissa tai siirtoyhteyksissä.

Sähkijohdannaisten hintaan ovat vaikuttaneet tiedot ja uutiset sähkön hintaan vaikuttavista tekijöistä, joiden perusteella markkinat ovat reagoineet vuoden 2022 toisella puoliskolla varsin voimakkaasti yksittäisiin tapahtumiin. Elokuussa 2022 sähkön johdannaishintoihin vaikutti erityisesti Venäjän ilmoitus Nordstream 1 -putken kaasuntoimituksen katkaisemisesta. Kun vielä kesäkuun puolivaiheilla Pohjoismaiden futuurihinnat olivat tämän vuoden viimeiselle ja ensi vuoden ensimmäiselle neljännekselle hieman yli 100 euroa megawattitunnilta, elokuun alussa hinnat olivat nousseet jo lähes 270 euroon megawattitunnilta. Tämän jälkeen markkinatilanne hieman rauhoittui, mutta hinnat kääntyivät uudelleen nousuun marraskuussa 2022 sähköntuotantokapasiteetin käytettävyyttä koskevien uusien tietojen sekä uusien sääennusteiden myötä. Marraskuun 2022 aikana vuoden 2023 pohjoismaiset futuurihinnat ovat nousseet kolmanneksella 160 euroon megawattitunnilta.

Kuva 3. Vuoden 2023 sähköfutuuriennusteen hinnat pohjoismaissa (systemihinta), euroa/MWh

Pörssin johdannaismarkkinan kaupankäynnin volyymit ovat laskeneet voimakkaasti markkinan epävarmuudesta ja kohonneista vakuusvaatimuksista johtuen. Suuret tuottajat suojaavat myyntiään enemmän kahdenkeskisillä sopimuksilla sähköjohdannaismarkkinan ulkopuolella. Loppukäyttäjien on vaikea suojata sähkön ostoaan kiristyneessä markkinatilanteessa ja sillä voi olla merkittävä vaikutus vuoden 2023 suojausasteisiin niitä alentaen. Markkinan ohuus on johtanut markkinahinnan huonoon luotettavuuteen ja jopa hintojen nousuun. Ohuet markkinat ovat myös helpommin manipuloitavissa.

Sähköfutuuriennusteen hinnat heijastuvat sähkön vähittäismarkkinaan ja kuluttajien sähkönhintaan. Futuurihinnat vaikuttavat sopimusten tekohetkellä kiinteähintaisten määräaikaisten sopimusten ja viiveellä toistaiseksi voimassa olevien sopimusten hintoihin. Kahden vuoden määräaikaisten sopimusten hinnat ovat nousseet nopeasti. Alle 25 senttiä kilowattitunnilta hinnalla kiinteähin-

taista sopimusta ei juuri saa, kun vielä tammikuussa 2022 moni yhtiö myi määräaikaaisia sopimuksia noin 10 sentillä. Energiaviraston mukaan kiinteähintaisten määräaikaisten sopimusten keskihinta ei ole ollut yhtä korkealla vuonna 2006 alkaneen tilastoinnin aikana. Lisäksi johdannaismarkkinoiden epävarmuuden takia useat sähkön vähittäismyyjät ovat lopettaneet toistaiseksi uusien määräaikaisten tai toistaiseksi voimassa olevien sähkön myyntisopimusten tarjoamisen ja siirtyneet tarjoamaan ainoastaan vuorokausimarkkinan hintoihin sidottuja pörsisähkösopimuksia.

Määräaikaisissa sopimuksissa sähköyhtiö ottaa riskit sähkön tukkuhinnan vaihtelusta kontolleen, kun asiakas maksaa kiinteää hintaa käyttämästään sähköstä koko sopimuksen ajan. Myyjät pyrkivät korkeilla hinnoilla suojaamaan itseään ja hillitsemään omia riskejään. Sähkömarkkinoiden hintakehityksessä on paljon epävarmuutta ja johdannaismarkkinoiden hinnat ovat nousseet, joten myyjät ovat varovaisia ja uusien määräaikaisten sopimusten hinnat voivat nousta vielä korkeammalle.

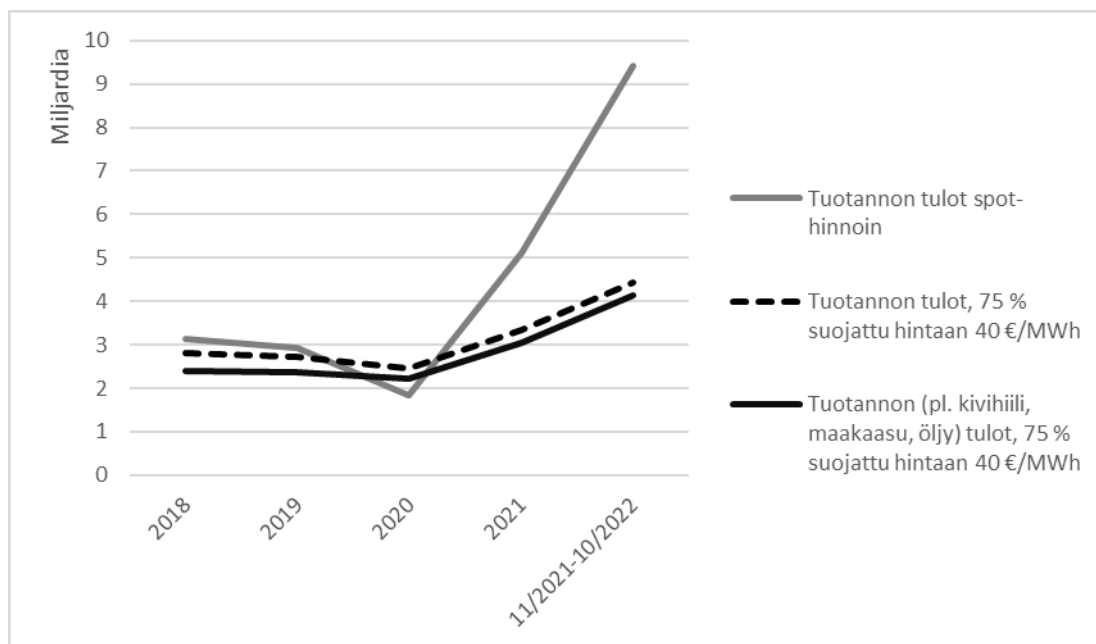
Neljä pienempää sähkön vähittäismyyjää on lopettanut toimintansa runsaan vuoden aikana kasvaneiden riskien vuoksi. Vähittäismyyjät maksavat sähköstään päivittäin, mutta saavat asiakkailta maksuja tyypillisesti kuukausittain tai kolmen kuukauden välein. Hintojen ollessa korkealla yhtiöiden likviditeetti on tiukalla. Myös toistaiseksi voimassa olevien sähkösopimusten keskihinnat ovat liki kaksinkertaistuneet vuoden 2021 alusta.

3.1.4 Sähkötuotannon tulojen ja voittojen kehitys

Kuvassa 4 on kuvattu suuntaa-antavasti Suomen sähköntuotannon myyntitulojen kehitystä päivää edeltävän markkinoiden spot-hintojen kuukausikeskiarvoilla sekä arvioilla tuotannon suojaustasosta. Jos kaikki kotimaisesti tuotettu sähkö olisi myyty spot-hinnoin, kotimaisen sähköntuotannon liikevaihdon kehitystä kuvaisi karkeasti kuvan harmaa viiva. Näin arvioituna viimeisen 12 kuukauden sähköntuotannon tulot lokakuussa 2022 olisivat noin 9,4 miljardia euroa, kun vuosina 2018 ja 2019 ne olivat noin kolme miljardia euroa. Koska sähköntuottajat ovat kuitenkin ennen sähkön hinnan voimakasta nousua suojanneet merkittävän osan sähköntuotannostaan johdannaisopimuksilla tai pidempiaikaisilla myyntisopimuksilla spot-hintoja alempaan hintaan, sähköntuottajien tulot vuodelta 2022 ovat todellisuudessa selvästi matalammat kuin 9,4 miljardia.

Kuvan musta katkoviiva kuvaa karkeasti kotimaisen sähköntuotannon tulojen kehitystä, kun sähköntuotannosta olisi suojattu 75 prosenttia hintaan 40 euroa megawattitunnilta. Tämäkään tulojen kasvu ei välttämättä kuvaa hyvin sähköntuotannon voittojen kasvua, sillä esimerkiksi maakaasulla tuotetun sähkön tuotantomäärät ovat laskeneet, eikä voitot ole kasvaneet yhtä paljon kuin tulot, sillä myös niiden kustannukset ovat nousseet. Kuvan musta viiva kuvaa sähköntuotannon tuloja vastaavalla 75 prosentin suojausasteella, mutta ilman maakaasulla, kivihiihellä ja öljyllä tuotettua sähköä. Näin arvioituna sähköntuotannon voitot olisivat viimeisen 12 kuukauden ajalta karkeasti noin 1,8 miljardia euroa korkeammalla tasolla kuin vuosina 2018-2019. Sähköntuotannon tulojen kasvuun on vaikuttanut osaltaan myös tuotetun päästöttömän sähköntuotannon määrän kasvu vuonna 2023.

Kuva 4. Kotimaisen sähköntuotannon tulojen kehitys

3.1.5 Sähkömarkkinalain mukainen velvollisuus eriyttää sähköliiketoiminnot

Sähkömarkkinalaissa (588/2013) asetetaan sähkömarkkinoilla toimiville yritykselle velvollisuuksia eriyttää eri toimintoja toisistaan. Sähkömarkkinalain 77 §:ssä edellytetään eriyttämään sähköverkkotoiminta muista sähköliiketoiminnoista sekä sähköliiketoiminnot muista yrityksen harjoittamista liiketoiminnoista. Muu sähköliiketoiminta on sähkömarkkinalain esitöiden mukaan sähköntuotantoa tai sähkönmyyntiä. Esimerkiksi sähkön ja lämmön yhteistuotannossa lämmön tuotanto katsotaan lämpöliiketoiminnaksi, joka on sähköliiketoiminnasta eriytettävää muuta liiketoimintaa. Muuta liiketoimintaa on myös esimerkiksi teollinen valmistustoiminta.

Eriyttämissäännösten mukaan eriytettävälle sähköliiketoiminnoille (sähköverkkotoiminta sekä muut sähköliiketoiminnot) on laadittava tilikausittain tuloslaskelma ja tase. Sähköliiketoimintojen eriytetty tilinpäätökset on myös tilintarkastajien tarkistettava sekä julkaistava ja liitettävä sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen tai konsernin taikka kunnan, kuntayhtymän tai valtion laitoksen viralliseen tilinpäätökseen.

Eriyttämisvelvollisuuden tarkemmasta sisällöstä säädetään sähkömarkkinalain 12 luvussa ja sen nojalla sähköliiketoimintojen eriyttämisestä annetussa työ- ja elinkeinoministeriön asetuksessa (1305/2019), jäljempänä *eriyttämisasetus*. Sähkömarkkinalain 80 §:ssä säädetään eriytetyn tilinpäätöksen laatimisesta. Sen mukaan liiketapahtumat ja tase-erät on kirjattava liiketoimintojen tuloslaskelmiin ja taseisiin aiheuttamisperiaatteen mukaisesti. Yhteiset tulot ja menot sekä tase-erät on kirjattava tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä laskennallisesti eri toiminnoille siten, että aiheuttamisperiaate mahdollisuuksien mukaan toteutuu. Valittua eriyttämismenettelyä on noudatettava jatkuvasti, jollei sen muuttamiseen ole perusteltua syytä. Muutoksista on tehtävä selvitys eriytetyn tilinpäätöksen yhteydessä.

Eriyttämisasetuksen 5 §:n mukaan eriytetyille sähköliiketoiminnoille ja sähköverkkotoiminnan osatoiminnoille suoraan kohdistettavissa olevat tuotot ja kulut sekä varallisuus- ja pääomaerät tulee kirjata suoraan asianomaisen liiketoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen sekä liiketoimintojen yhteiset erät kohdistaa asianomaisille liiketoiminnoille ensisijaisesti aiheuttamisperiaatteen mukaisella kohdistamisperusteella tai jos sellaista ei ole löydettävissä, liiketoiminnan laajuuteen perustuvalla jakoperusteella. Sähkön ja lämmön yhteistuotannosta syntynyt etu tulee jakaa molemmille liiketoiminnoille ottaen huomioon paikalliset olosuhteet ja tekniset ratkaisut.

Sähkömarkkinalain 12 luvun eriyttämisvelvollisuus ei koske tiettyjä vähämerkityksellisiä liiketoimintoja. Eriytettäessä muita sähköliiketoimintoja sähköverkkotoiminnasta vähämerkityksellisyyttä ei käsitellä, joten sähköverkkotoimintaan ei siten voi sisältyä sähkön tuotanto- tai myyntitoimintaa, vaikka sähkön tuotanto- tai myyntitoiminto olisi vähämerkityksellistä.

Eriytettäessä muita sähköliiketoimintoja muista toiminnoista on huomioitava eriyttämisasetuksen 2 §:n mukaiset vähämerkityksellisyyden rajat:

- Sähköliiketoimintoja ei tarvitse eriyttää muista liiketoiminnoista, mikäli näiden sähköliiketoimintojen yhteinen liikevaihto on alle 10 prosenttia yhteisön tai laitoksen liikevaihdosta ja suuruudeltaan alle 500 000 euroa vuodessa.
- Vastaavasti muita toimintoja ei tarvitse eriyttää muista sähköliiketoiminnoista, mikäli näiden muiden liiketoimintojen yhteinen liikevaihto on alle 10 prosenttia yhteisön tai laitoksen liikevaihdosta ja suuruudeltaan alle 500 000 euroa vuodessa.

Tämä tarkoittaa, että muiden sähköliiketoimintojen eriytettyihin tilinpäätöksiin voi sisältyä vähämerkityksellistä muuta liiketoimintaa. Vastaavasti muita liiketoimintoja harjoittavan yrityksen tilinpäätökseen voi sisältyä vähämerkityksellistä sähköliiketoimintaa.

3.2 Fossiilisen energia-alan toimijat Suomessa ja tuottokehitys energiakriisin aikana

Suomessa fossiilisten polttoaineiden (öljy, maakaasu, kivihiili) tuotanto ja jalostus on keskittynyt harvalukaiseen joukkoon yrityksiä. Merkittävin tähän liittyvä toimintaa Suomessa liittyy Neste Oyj:n öljytuotteiden valmistusprosesseihin. Vuosina 2020 ja 2021 öljytuotteet muodostivat Neste Oyj:n liikevaihdosta noin 62 prosenttia.

Fossiilisessa öljynjalostuksessa taloudellinen tulos riippuu etenkin jalostettujen öljytuotteiden hintojen sekä raakaöljyn ja muiden käytettävien raaka-aineiden hintojen välisestä hintaerosta eli niin kutsutusta jalostusmarginaalista. Marginaali voidaan laskea joko kokonaistoiminnalle (kokonaisjalostusmarginaali) tai tietylle segmentille. Bensiinin ja etenkin dieselin marginaali on noussut voimakkaasti ja pysynyt edelleen korkealla energiakriisin alkamisen jälkeen.

3.3 Verotuksen nykytila

Energia-alalla toimintaa harjoittavia yrityksiä verotetaan Suomessa pääsääntöisesti tulo-, arvonlisä-, energia- ja kiinteistöverotuksessa kuten muitakin yrityksiä kutakin veroa koskevan lainsäädännön sekä veron tarkoituserien ja tavoitteiden puitteissa.

Energia-alan yritysten voittoja verotetaan voimassa olevassa tuloverotuksessa pääsääntöisesti vastaavasti kuin muiden yritysten voittoja. Energia-alalla toimivan yrityksen tuloverokohtelu riippuu muun muassa yrityksen oikeudellisesta muodosta. Alalla toimivat osakeyhtiöt maksavat muiden osakeyhtiöiden tavoin veronalaisten tulojensa ja vähennyskelpoisten menojojensa erotuksena laskettavasta voitosta elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968), jäljempänä

elinkeinoverolaki, mukaista yhteisöveroa. Verotaso on tällä hetkellä 20 prosenttia. Alalla toimii myös elinkeinoyhtymiä kuten kommandiittiyhtiömuotoisia toimijoita, joiden tulot jaetaan verotettavaksi suoraan yhtiömiesten tuloina sekä yksityisiä elinkeinonharjoittajia.

Kuten edellä on tarkemmin kuvattu, Suomen sähköntuotannon erityispiirteenä voidaan pitää Mankala-tuotantoa. Mankala-periaatteen mukaisesta omakustannushinnoittelusta ei ole nimenomaisesti säädetty, vaan verojärjestelmän säännökset koskevat tällä periaatteella toimivia yhtiöitä samoin perustein kuin muitakin yhteisöjä. Mankala-periaatteen soveltaminen verotuksessa perustuu 1960-luvulla annettuihin korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisuihin KHO 1963-1-5 ja KHO 1968-11-521, jotka koskivat sähköyhtiöitä. Niissä katsottiin, etteivät yhtiöt anna peiteltä osinkoa osakkailleen. Yhtiöt luovuttivat tuottamansa sähkön omistajilleen näiden omistussuhteiden suhteessa ja osakkaat olivat velvollisia vastaamaan voimalaitoksen kustannuksista samassa suhteessa. Mankala-periaatteella toimivien keskinäisten sähköyhtiöiden tuloverotuksessa ei ole ratkaisujen antamisen jälkeen sovellettu verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 29 §:n säännöstä peitellystä osingosta.

3.4 Suomessa tehdyt tukitoimet korkeiden energiahintojen johdosta

Hallitus linjasi syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa useista toimista, joiden tarkoituksena on sähkön hinnan nousun kompensoiminen kotitalouksille. Näitä toimia ovat muun muassa määräaikainen tuloverotuksen sähkövähennys, määräaikainen sähkötuki pienituloisille kotitalouksille sekä sähköenergian arvonlisäveron määräaikainen alentaminen.

Talousarvioneuvotteluissa sovitun mukaisesti tuloverotuksessa otetaan käyttöön väliaikainen sähköenergialaskujen perusteella myönnettävä kotitalousvähennys. Lain mukaan verovelvollisen vakituisen asunon sähkönkäyttöpaikassa 1.1.2023–30.4.2023 kulutetusta sähköenergiasta maksettu määrä oikeuttaisi kotitalousvähennyksen siltä osin kuin se ylittäisi 2 000 euroa ja olisi enintään 6 000 euroa. Verovelvollinen saa vähentää kotitalousvähennyksenä 60 prosenttia vähennykseen oikeuttavista kustannuksista maksamastaan määrästä. Sähköenergialaskujen perusteella myönnettävän kotitalousvähennyksen arvioidaan vähentävän verotuloja yhteensä noin 265 miljoonalla eurolla (HE 204/2022 vp).

Niille kotitalouksille, jotka eivät voi pienituloisuutensa vuoksi täysimääräisesti hyödyntää verovähennystä, otetaan käyttöön väliaikainen sähkötuki. Tukea maksetaan vakinaisen asunon sähköenergiasta aiheutuneista kustannuksista. Tukea maksetaan 60 prosenttia kuukausittaisen sähköenergialaskun 400 euroa ylittävältä osalta. Tukea myönnettäessä otetaan huomioon enintään 1500 euron sähköenergialasku kuukaudessa. Tukea haetaan Kansaneläkelaitokselta. Sitä maksetaan ajalla 1.1.–30.4.2023 käytetyn sähköenergian perusteella. Sähkötuen arvioidaan lisäävän valtion kustannuksia noin 85 miljoonaa euroa vuonna 2023 (HE 234/2022 vp).

Sähkövähennyksen ja sähkötuen lisäksi syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa linjattiin sähköön sovellettavan arvonlisäverokannan tilapäisestä alentamisesta. Arvonlisäverolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain perusteella (870/2022) sähköön sovelletaan tilapäisesti yleisen 24 prosentin arvonlisäverokannan sijasta alempaa 10 prosentin arvonlisäverokantaa. Alennettua arvonlisäverokantaa sovelletaan vain sähkön myyntiin ja esimerkiksi sähkön siirtoon sovelletaan yleistä 24 prosentin arvonlisäverokantaa. Alennettu arvonlisäverokanta on voimassa 1.12.2022–30.4.2023. Arvonlisäverokannan määräaikaisen alennuksen on arvioitu vähentävän valtion verotuloja 290 miljoonaa euroa vuonna 2023 (HE 194/2022 vp).

Lisäksi hallitus on vuonna 2022 toteuttanut lukuisia muita toimenpiteitä kotitalouksien ostovoiman parantamiseksi sekä energian hinnan nousun kompensoimiseksi, kuten sosiaalietuuksien

indeksikorotuksen aikaistaminen, varhaiskasvatusmaksujen alentaminen, henkilökuljetusten arvonlisäveron määräaikainen alentaminen, työmatkavähennyksen korotuksen jatkaminen, yli 60-vuotiaiden työtulovähennyksen korottaminen ja ylimääräisen lapsilisän maksaminen.

3.5 Nykytilan arviointi

Sähkön tukkumarkkinahinta vuorokausimarkkinalla muodostuu sähköpörssissä kunakin tuntina muuttuvilta tuotantokustannuksiltaan kalleimman sähköä tuottavan voimalaitoksen, eli rajatuotantomuodon, tuotantokustannusten mukaisesti. Hiili- tai kaasulauhde on useimmiten rajatuotantomuoto, joten markkinahinnan muodostuminen perustuu niiden muuttuviin kustannuksiin. Rajatuotantomuotojen muuttuvien tuotantokustannusten noustessa ne sähkön tuottajat, joiden kustannukset eivät nouse, saavat tukkusähköstä muita suuremman tuoton. Lisäksi tilanteissa, joissa markkinaehtoinen kotimainen sähköntuotantokapasiteetti ja sähkön siirtokapasiteetti ovat täyskäytössä, sähkön markkinahinta voi irtautua tuotannon rajakustannuksesta tuottaen voittoja myös kalleimmille tuotantomuodoille.

Viimeaikainen Venäjän toiminnasta johtuva fossiilisten polttoaineiden hinnan voimakas nousu, Venäjän ja Suomen välisen sähkön siirron loppuminen ja päästöoikeuden hinnan nousu ovat nostaneet sähkön tukkumarkkinahintaa, vaikka keskeisimpien tuotantomuotojen, kuten polttoon perustumattoman ja päästökaupan ulkopuolisen vesi-, ydin- ja tuulivoiman tuotantokustannukset eivät ole muuttuneet. Sama koskee jossain määrin myös sähkön tuotantoa biomassasta. Tämän seurauksena näiden sähköntuottajien tulot ovat voineet kasvaa (jäljempänä selostetuina poikkeuksin), vaikka niiden kustannukset pysyvät entisellään. Näin muodostuvaa voittoa voidaan pitää niin sanottuna windfall-voittona. Koska tuottajat usein suojaavat merkittävän osan tuotannostaan etukäteen, ei odottamattomasta sähkön hintojen noususta johtunut ylimääräinen voitto välttämättä kaikilta osin kerry sähkön tuottajalle vaan sitä saattaa kertyä myös sellaisille tahoille, jotka myyvät sähköä joko tukku- tai vähittäismarkkinoilla.

Sähkön tukkumarkkinahintojen nousun seurauksena myös sähköenergian kuluttajahinta on noussut voimakkaasti. Samalla kuin sähköalalla toimivien yritysten voitot ovat kasvaneet merkittävästi, korkeat hinnat heikentävät sähkökäyttäjien taloudellista asemaa ja joidenkin kotitalouksien kohdalla sähköenergian hinnan nousu voi kasvattaa kotitalouden kustannuksia kohtuuttomasti. Erityisesti tilanne koskee paljon sähköenergiaa käyttäviä kotitalouksia, kuten sähkölämmitteisten talojen omistajia. Riippuen kotitalouden sähkösopimuksen tyypistä ja sopimisaikakohdasta, voivat kotitalouden talven lämmitys- ja käyttökustannukset kasvaa moninkertaisesti aiempiin vuosiin nähden.

EU-asetus edellyttää jäsenvaltioita puuttumaan energiamarkkinatoimijoille nykytilanteessa syntyneisiin merkittävään korkeisiin tuottoihin, jotka eivät johdu yritysten omista ylimääräisistä panoksista tai investoinneista, sekä uudelleenjakamaan kyseisiä tuottoja korkeista energianhinoista kärsivien kuluttajien eduksi. Suomessa ei ole tällä hetkellä voimassa toimenpiteitä, joilla leikattaisiin sähkömarkkinoiden toimijoiden nykytilanteessa syntyneitä voittoja. Sähkön loppukäyttäjien tukitoimia on sen sijaan useita.

4 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on panna täytäntöön EU-asetuksen edellyttämät väliaikaiset verotukselliset toimet tavalla, joka ottaa huomioon Suomen energiamarkkinoiden erityispiirteet aiheuttamatta häiriöitä sähkömarkkinoilla ja investoinneissa ja joka kohtelee alan toimijoita mahdollisimman tasapuolisesti. Tavoitteena on myös toimien hallinnollinen toteutettavuus ottaen erityisesti huomioon EU-asetuksen edellyttämien toimien kiireellinen ja lyhytkestoinen toteutus.

Samalla esityksen tavoitteena on leikata sähkön hinnan noususta aiheutuneita sähköalan yritysten kasvaneita voittoja väliaikaisella verolla valtiolle. Tällä toteutettaisiin hallituksen syksyn 2022 talousarvioneuvotteluissa tekemä kirjaus siitä, että valmistellaan sähköntuottajien windfall-voittojen verotusta koskeva sääntely.

5 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

5.1 Keskeiset ehdotukset

5.1.1 Yleistä

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi väliaikaiset voittoverot sähköalan ja fossiilisten polttoainien alan yrityksille. Kyseessä olisi sähköalalla toimivien yritysten osalta EU-asetuksen 8 artiklan mukainen kansallinen kriisitoimenpide ja fossiilisten polttoainien alalla toimivien yritysten osalta 14 artiklan 1 kappaleen mukainen solidaarisuusmaksua vastaava kansallinen toimenpide.

EU-asetuksen mukaisen sähkön tuotantoon kohdistuvan tuottokaton sijasta ehdotetaan mahdollisimman yksinkertaista ja yhdenmukaista ratkaisua väliaikaiseksi toimenpiteeksi energia-alalla toimivien yritysten energiakriisin seurauksena kasvaneiden voittojen leikkaamiseksi. Yksinkertaista ratkaisua puoltavat EU-asetuksen ja ehdotetun lain lyhyt voimassaoloaika ja tavoite saattaa laki voimaan jo vuodelle 2023.

Ehdotettujen energia-alan voittojen väliaikaisten verojen perusajatuksena olisi, että ne kohdistuisivat toimijoiden nettotuloon eli tulojen ja menojen väliseen erotukseen. Tällöin sähkömarkkinoiden yrityksiin sovellettava vero huomioisi EU-asetuksen mukaista tuottokattoa paremmin erot eri tuotantomuotojen tuotantokustannuksissa. Koska vero määritettäisiin sähkömarkkinoiden toimijoiden nettotulon perusteella, voitaisiin sitä tuottokattoa luontevammin soveltaa kaikkiin sähkön tuotantomuotoihin ja kaikkiin sähkön markkinapaikkoihin. Vero kohtelisi siis eri toimijoita tasapuolisemmin kuin tuottokatto, joka kohdistuisi ankarammin niihin tuotantomuotoihin, joiden tuotantokustannukset ovat korkeammat.

Ehdotetut verot suoritettaisiin valtiolle eivätkä verot olisi tuloverotuksessa vähennyskelpoisia.

5.1.2 Sähkömarkkinoilla toimiviin yrityksiin sovellettava voittovero

Veron soveltamisala ja verovelvolliset

Jotta vero kohtelisi toimijoita mahdollisimman tasapuolisesti, se on perusteltua kohdistaa mahdollisimman laajasti kaikkiin sähkömarkkinoiden toimijoihin, joille syntyy ylisuuria voittoja sähkön hintojen nousun johdosta. EU-asetuksen mukaista tuottokattoa olisi sovellettava vähintään sähköntuottajiin samoin kuin niiden kanssa omistusyhteydessä oleviin toimijoihin, jotka myyvät sähköä markkinoille. Kuitenkin myös muille sähkönmyyjille voi muodostua energian hinnannoususta johtuvia ylimääräisiä voittoja.

Esityksessä ehdotetaan tämän vuoksi, että veroa sovellettaisiin laajasti Suomen markkinoilla toimiviin sähköä tuottaviin tai sähköä tukku- tai vähittäismarkkinoilla myyviin yrityksiin. Veron perusajatuksena olisi, että se soveltuisi laajasti kaikkiin toimijoihin, joiden sähköliiketoiminnan laajuus ylittää eriyttämisasetuksessa vähäiselle sähköliiketoiminnalle asetetut rajat. Veroa ei sovellettaisi vähäiseen sähköntuotantoon tai -myyntiin. Vero soveltuisi kotimaisten yritysten lisäksi ulkomaisiin yrityksiin, jos niillä olisi Suomessa kiinteä toimipaikka liiketoiminnan

harjoittamista varten. Veroa ei sovellettaisi sähköverkkotoimintaan eikä sähkön ja lämmön yhteistuotannossa lämpöenergian tuotantoon tai myyntiin.

Veroa sovellettaisiin sähkömarkkinoilla alalla toimiviin yrityksiin niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Vaikka kyseessä on voiton verotukseen perustuva vero, verovelvollisuus määräytyisi osittain tuloverotuksessa sovellettavista verovelvollisuuden määräytymisperiaatteista poiketen. Sähkömarkkinoilla toimii osakeyhtiömuotoisten yritysten lisäksi myös ainakin kommandiittiyhtiöitä, joita ei tuloverotuksessa käsitellä erillisenä verovelvollisena vaan kommandiittiyhtiön tulot jaetaan verotettavaksi sen yhtiömiesten tulona. Ehdotettava vero määrätäisiin puolestaan kommandiittiyhtiön eikä suoraan sen yhtiömiesten maksettavaksi.

Veronalaisen voiton määrittäminen

Koska ehdotetun voittoveron soveltamisalaan kuuluville yrityksille on asetettu jo sähkömarkkinalaissa velvollisuus pitää sähköverkkotoiminta erillään muusta sähköliiketoiminnasta sekä muu sähköliiketoiminta erillään muusta liiketoiminnasta, ehdotetaan, että voittovero laskettaisiin yrityksen muun sähköliiketoiminnan kuin sähköverkkotoiminnan tuloksen perusteella. Esityksessä tästä toiminnasta käytettäisiin termiä sähköliiketoiminta sähkömarkkinalaissa käytetyn termin muu sähköliiketoiminta sijaan. Veron soveltamisalaan kuuluvan sähköliiketoiminnan tuloksella tarkoitettaisiin sähköliiketoiminnalle kohdistettavien veronalaisten tuottojen ja vähennyskelpoisten kulujen erotusta. Sähköliiketoiminnan tulojen veronalaisuus samoin kuin menojen ja korkojen vähennyskelpoisuus määritettäisiin elinkeinoverolain säännösten mukaan. Myös jaksotukseen noudatettaisiin elinkeinoverolain jaksotussääntöjä. Koska kyse on väliaikaisesta, sähkömarkkinoiden poikkeuksellisiin voittoihin kohdistuvasta verosta, ei veropohjassa otettaisi huomioon aiempien vuosien tappioita.

Elinkeinoverotus perustuu erillisyyhtiöperiaatteelle. Konserniin kuuluvat yhtiöt verotetaan Suomessa omina, erillisinä verovelvollisinaan, mistä poikkeuksena ovat vain konserniavustusta ja konsernivähennystä koskevat sääntelyt. Niiden tarkoituksena on tietyissä tarkkaan säädelyissä tilanteissa tasoittaa eroavaisuuksia sille, että yritykset toimivat konsernirakenteessa sen sijaan, että kaikki toiminnot olisivat yhden suuren yrityksen alla. Myös ehdotettu voittovero laskettaisiin elinkeinoverotuksen peruseriaatteiden mukaisesti jokaisen yrityksen sähköliiketoiminnan tuloksen perusteella erikseen eikä yhdistettyjen konsernilukujen perusteella. Konserniin kuuluvien yritysten verovelvollisuus määräytyisi vain kyseisen yrityksen oman toiminnan perusteella ja esimerkiksi vähäisen liiketoiminnan rajoja arvioitaisiin yrityskohtaisesti. Koska kyse on tietyn elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella määräytyvästä verosta, voisi konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain (825/1986) mukaisen konserniavustuksen huomioiminen ehdotetun veron laskentapohjassa johtaa käytännössä siihen, että sähköliiketoiminnan voitto siirtyy konserniavustuksilla sellaisille saman konsernin yrityksille, jotka eivät ole ehdotetun veron piirissä. Tämän vuoksi sähköliiketoiminnan tuloa vastaan ei voisi vähentää toiselle konserniyhtiölle annettua konserniavustusta. Vastaavasti yrityksen saamaa konserniavustusta ei otettaisi huomioon sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa.

Sähköliiketoiminnan voitosta ei verotettaisi määrää, joka vastaa sähköliiketoiminnan tilinpäätöksen omalle pääomalle laskettua viiden prosentin vuotuista tuottoa. Koska sähköyhtiöille on kertymässä merkittäviä voittoja myös verovuodelta 2022, joihin ehdotettava vero ei kohdistuisi, vuoden 2022 kasvaneiden voittojen voidaan lähtökohtaisesti katsoa kattavan myös normaali vuotta vastaavat voitot vuodelta 2023. Siten verovuoteen 2023 kohdistuvan veron ei ole tarve kohdistua vain normaalivuotta korkeampiin voittoihin. Viiden prosentin tuottorajan tarkoituksena olisi mahdollistaa tuotannollisten investointien pääomakustannusta vastaava verovapaa tuotto ja siten välttää negatiivisia kannusteita sähkön tuotannon investointeihin.

Verotaso

Veronalaisiin voittoihin sovellettava verotaso olisi EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukainen 33 prosenttia. Verotason mitoituksessa on huomioitu kansallinen tavoite leikata sähköntuottajien ylisuuria voittoja sekä EU-asetuksen mukainen tuottokatto niin, että ehdotettava vero leikkaisi kunkin asetuksen piirissä olevan sähköntuottajan verolla vähennettyjä tuloja riittäväällä varmuudella vähintään yhtä paljon jokaisena kalenterikuukautena kuin EU-asetuksen mukainen tuottokatto.

Ehdotettavan veron ja EU-asetuksen mukaisen tuottokaton vertailussa on huomioitu se, että tuottokatto leikkaisi vähintään 90 prosenttia tuloista, jotka ylittävät 180 euroa megawattitunnilta. Lisäksi vertailussa on huomioitu, että tuottokatto vähentäisi yhtiöiden tuloksestaan maksamaa 20 prosentin yhteisöveroa toisin kuin ehdotettava vero. Toisaalta, koska veroa sovellettaisiin markkinatulojen sijasta voittoon, jonka suuruus ylittää viittä prosenttia omasta pääomasta vastaavan pääomakustannuksen voiton tason, vertailussa huomioitaisiin karkeasti sähköntuotannon investointien niin kutsuttu sähkön tasoitettu kustannus eli sähkön hinta, jolla investoinnit saavat pääomakustannusta vastaavaan voiton. Sähkön tasoitetuksi kustannukseksi oletetaan 40 euroa megawattitunnilta, joka vastaa suunnilleen maatuulivoiman tasoitettua sähkön hintaa ja sähkön hinnan keskiarvoa viime vuosilta. EU-asetuksen mukaisen tuottokaton ja voittoveron vastaavuutta on siten arvioitu seuraavan kaavan mukaisesti:

$$\text{verotaso} = \frac{(P_{kk} - 180) * 0,9 * (1 - 0,2)}{P_{kk} - 40},$$

jossa P_{kk} on joulukuun 2022–kesäkuun 2023 välisen ajan kalenterikuukauden korkein Suomen aluehinnan keskiarvo päivää edeltävillä markkinoilla. Ehdotettava vero leikkaisi siten jokaisena kalenterikuukautena jokaisen EU-asetuksen piirissä olevan sähköntuottajan verolla vähennettyjä markkinatuloja vähintään yhtä paljon kuin EU-asetuksen mukainen tuottokatto, silloin kun sähkön keskihinta kalenterikuukauden ajalta on päivää edeltävillä markkinoilla korkeintaan noin 300 euroa megawattitunnilta. Tämä taso on matalampi kuin viime aikaisista futuurisopimuksista talvikuukausille voitaisiin päätellä, mutta nykytilanteessa vähäisten kauppakäyntimäärien vuoksi futuurien kykyä kuvata tulevaa sähkön hintaa voidaan pitää heikentyneenä.

5.1.3 Fossiilisten polttoaineiden alalla toimiviin yrityksiin sovellettava voittovero

Fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisen voittoveron soveltamisalaan kuuluisivat EU-asetuksen solidaarisuusmaksun soveltamisalaan kuuluvat yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia syntyisi raakaöljyn ja maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä ja kivihiilituotteiden valmistuksesta. Vero koskisi kotimaisten yritysten lisäksi ulkomaisia yrityksiä, joilla on kiinteä toimipaikka Suomessa.

Veron perusteena oleva voitto laskettaisiin yrityksen koko elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella. Tämä vastaisi EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaista laskentatapaa. Koko elinkeinotoiminnan tuloksen ottamista veron laskentapohjaksi voidaan näiden yritysten osalta perustella sillä, että verovelvollisuus koskee vain yrityksiä, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu veron soveltamisalaan kuuluvista toiminnoista. Näillä yrityksillä ei myöskään ole vastaavaa velvoitetta eriyttää toimintoja kuin sähkömarkkinoilla toimivilla yrityksillä. Veron perusteena olevassa elinkeinotoiminnan tuloksessa ei huomioitaisi tappiontasausta eikä konserniavustuksia.

Elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella laskettuun voittoon sovellettaisiin vastaavaa tilinpäätöksen oman pääoman ja kohtuullisen tuottoosaston perusteella laskettavaa verovapaata osuutta kuin sähkömarkkinoiden voittoverossa. Näin määritettyyn veronalaiseen voittoon sovellettaisiin EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaista 33 prosentin verokantaa. Jos yritykseen soveltuisi lisäksi sähköalan voittovero, vähennettäisiin yrityksen maksama sähköalan voittovero fossiilisten polttoaineiden alan voittoverosta.

5.1.4 Verotusmenettely

Ehdotettavat verot olisivat luonteeltaan maksuunpantavia veroja. Verohallinto toimittaisi verotuksen sekä määräisi ja maksuunpanisi verot verovelvollisen maksettavaksi. Verovelvollisen olisi annettava verotuksen toimittamista varten veroilmoitus. Veroilmoitus annettaisiin ja vero määrättäisiin sekä kannettaisiin jälkikäteen vuoden 2024 aikana Verohallinnon tarkemmin määrittäminä ajankohtina.

5.2 Pääasialliset vaikutukset

5.2.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Sähköalan voittoveron vaikutusten arvioimista varten ei ole ollut käytettävissä yritysten sähköliiketoiminnan eriytettyjä tilinpäätöstietoja. Arviointi perustuu sen sijaan arvioihin sähkön hintakehityksestä vuorokausimarkkinoilla, kotimaisen sähköntuotannon määrästä sekä toteutuvien suojausten ja pitkäaikaisten sähkösopimusten määrästä ja hintatasosta tukku- ja vähittäismarkkinoilla. Näistä tekijöistä ei ole olemassa täsmällistä tietoa ja niihin liittyy suurta epävarmuutta, minkä vuoksi myös verotuottoarvioon liittyy suurta epävarmuutta. Jos sähkön keskihinta vuorokausimarkkinoilla olisi 80–180 euroa megawattitunnilta vuonna 2023 ja vuoden 2023 sähköntuotannosta olisi suojattu 65 prosenttia hintaan 40 euroa megawattitunnilta, sähköalan voittoverosta kertyvät verotulot olisivat arviolta noin 0,5–1,3 miljardia euroa. Koska vero kannettaisiin jälkikäteen vuoden 2024 aikana, verotulot kertyisivät valtion budjettiin vuonna 2024.

Koska sähköntuotannosta huomattava osa on valtion ja kuntien omistuksessa suoraan tai välillisesti, sähköalan voittoveron vaikutus koko julkisen talouden nettotuloihin olisi verotulojen kasvua pienempi. Kuntien sähköntuotannon omistuksen epätasaisen jakautumisen takia vero tasaisi sähkön hinnan nousun vaikutuksia kuntien talouteen.

Verotustietojen perusteella voidaan arvioida, että jalostettujen öljytuotteiden valmistuksen toimialalla on toiminut viime vuosina muutama kymmenen yritystä. Näiden yritysten toimialakohdaisesta liikevaihdon jakautumisesta ei ole ollut käytössä kattavaa tietoa. Yrityksistä ei kuitenkaan ole tunnistettu sellaisia, jotka varmuudella olisivat ehdotetun lain tarkoittamassa mielessä fossiilisten polttoaineiden alalla toimivia yrityksiä, eli yrityksiä, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuisi raakaöljyn tai maakaasun tuotannosta, jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä tai kivihiilituotteiden valmistuksesta. Tämän perusteella fossiilisten polttoaineiden alan voittoverosta kertyvät verotulot arvioidaan vähäisiksi.

5.2.2 Vaikutukset verovelvollisille

Sähköalan voittovero vähentäisi sähköalan yrityksille kertyviä voittoja verovuodelta 2023. Vero kohdistuisi kaikille sähkön myyntiä harjoittaville yrityksille, joiden sähköliiketoiminnan voitot verovuodelta 2023 olisivat riittävän suuret. Verolla ei kuitenkaan arvioida olevan merkittävää vaikutusta sähköntuotannon investointeihin, koska omalle pääomalle lasketun viiden prosentin tuottoa vastaava sähköliiketoiminnan tuotto olisi verovapaata ja vero koskisi ainoastaan verovuotta 2023.

5.2.3 Vaikutukset sähkön hintaan ja sähkön loppukäyttäjiin

Sähköalan voittoverolla ei arvioida olevan vaikutusta sähkön tarjontaan tai sähkön tukkuhintaan, sillä vero säilyttäisi kannustimet sähköntuotantoon perustuessaan sähköliiketoiminnasta kertyviin viiden prosentin tuottorajan ylittäviin voittoihin ja voittojen rajavero yhteisöveron kanssa olisi korkeimmillaan 53 prosenttia.

Koska verolla ei arvioida olevan vaikutusta sähkön tukkuhintaan, sillä ei arvioida olevan vaikutusta sähkön loppukäyttäjiin.

5.2.4 Vaikutukset viranomaisten toimintaan (täydennetään myöhemmin)

6 Muut toteuttamisvaihtoehdot

6.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Valmistelussa on harkittu EU-asetuksen mukaista tuottokattoa. EU-asetuksen mukaisen tuottokaton toimeenpanoon katsottiin sisältyvän kuitenkin ongelmia, joiden ratkaiseminen lyhyessä valmisteluajassa ei arvioitu olevan mahdollista. Erityisesti sähköntuotantoon liittyvien suojausten huomioiminen tuottokattomallissa luotettavasti ja hallinnollisesti yksinkertaisesti olisi hyvin vaikeaa. Suojaukset eivät usein kohdistu tiettyyn tuotantomuotoon, vaan koko tuotantoon, joista vain osa olisi tuottokaton piirissä ja suojaustasot vaihtelevat myös ajassa. Yritykset voisivat välttää tuottokaton nostamalla suojaustasoaan tai tekemällä tuottokaton soveltamisaikaa pidempiaikaisia sähkösopimuksia, mikä ei olisi vastannut kansallista ja EU-asetuksen mukaista tavoitetta leikata sähköntuottajien ylisuuria voittoja. Tuottokaton soveltamiseen katsottiin liittyvän myös riski, että se voisi johtaa ennalta-arvaamattomiin vaikutuksiin sähkömarkkinoilla ja johtaa pahimmillaan sähkön tarjonnan vähenemiseen ja sähköpulaan, sillä tuottokaton piirissä olevan tuotannon osalta 180 euron ylittäviä tuloja leikattaisiin vähintään 90 prosenttia. Tämä voisi nostaa sähkön hintaa, jolloin se olisi vastoin myös EU-asetuksen varsinaista tavoitetta hillitä sähkön hinnan noususta aiheutuvia ongelmia.

Valmistelussa on harkittu myös vaihtoehtoa, että sähkömarkkinoilla toimivien yhtiöiden ylisuuriin voittoihin kohdistuva vero rakennettaisiin EU-asetuksen fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten solidaarisuusmaksun tapaisesti siten, että se kohdistuisi sähköliiketoiminnan tuloksen sijasta koko elinkeinotoiminnan tulokseen. Veropohjan laskentatapa olisi tällöin yhteneväinen fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten ehdotetun veropohjan kanssa. Kyseessä olisi ehdotettua sähköliiketoiminnan tulokseen kohdistettavaa veroa yksinkertaisempi ja kaavamaisempi laskentatapa, joka perustuisi pitkälti olemassa oleville ja muutenkin raportoitaville tuloverotuksen tiedoille.

Kaavamainen yhtiön koko elinkeinotoiminnan tuloksen perusteella laskettava veropohja kohdistuisi tietyissä tapauksissa muihinkin voittoihin kuin puhtaasti sähkön tuotannon tai myynnin synnyttämiin voittoihin. Tällainen tilanne syntyisi esimerkiksi yhtiöissä, joissa sähköliiketoiminta muodostaa vain osan liiketoiminnasta. Vero kohdistuisi tämän tyyppisessä mallissa siten sattumanvaraisemmin sähkön hinnannousun seurauksena syntyneisiin voittoihin ja voisi kohdella eri toimijoita epätasapuolisesti riippuen muun muassa siitä, miten sähköliiketoiminnat on konsernissa järjestetty ja kuinka suuren osuuden sähköliiketoiminnat muodostavat konsernin ja yritysten koko liiketoiminnasta. Tilanteessa, jossa yhtiöllä olisi sähkön tuotannon ja myyntitoiminnan ohella myös sähköverkkotoimintaa, voisi koko yhtiön tulokseen pohjautuva vero kohdistua myös sähköverkkotoiminnan tulokseen. Valmistelussa on arvioitu, että tämä aiheuttaisi painetta esimerkiksi sähkön siirtomaksujen korotuksiin. Yllä kuvattujen syiden vuoksi tätä mallia ei ole päädytty ehdottamaan.

Valmistelussa on lisäksi harkittu EU-asetuksen solidaarisuusmaksun mukaista lähestymistapaa sille, miten energiakriisin seurauksena kasvaneet voitot määriteltäisiin. EU-asetuksen solidaarisuusmaksu kohdistuu siihen osaan verotettavasta voitosta, joka ylittää 20 prosentilla vuosien 2018–2021 keskimääräisen voiton. Verotettavien tulosten vertailuun perustuvan mallin keskeiseksi haasteeksi on arvioitu se, ettei laskentatapa ota huomioon yritysten toiminnassa tapahtuneita muutoksia. Sähkömarkkinoilla toimivien yhtiöiden verotettavat tulokset ovat voineet kasvaa tai pienentyä vertailuvuosien 2018–2021 tuloksiin verrattuna täysin riippumatta siitä, saako yhtiö myymästään sähköstä nyt korkeamman hinnan vai ei. Esimerkiksi sähköntuottajan voitto on voinut kasvaa merkittävästi yritysjärjestelyiden (sulautuminen) seurauksena tai uuden voimalaitoksen käyttöön oton seurauksena. Toisaalta voitto on voinut pienentyä toimintojen supistumisen tai yritysjärjestelyiden (jakautuminen) seurauksena silloinkin, kun yritys hyötyy korkeista sähköhinnoista ja saa nykytoiminnolleen ylisuurta voittoa. Verotettavien tulosten vertailuun perustuva ylimääräisen voiton määrittely voi olla ongelmallista myös, jos kyseessä on uusi yhtiö, jolloin sillä ei välttämättä olisi yhtäkään vertailun pohjaksi otettavaa verotettavaa tulosta. Lisäksi täytyisi ratkaista verotettavan voiton määrittely sellaisten yhtiöiden kohdalla, jotka ovat aloittaneet toimintansa vuoden 2018 jälkeen. Koska sähköyhtiöille on kertymässä merkittäviä voittoja myös verovuodelta 2022, joihin ei kohdistuisi lisäveroa, verovuoteen 2023 kohdistuvan veron ei ole tarve kohdistua vain normaalivuotta suurempiin voittoihin, vaan vuoden 2022 kasvaneiden voittojen voidaan katsoa kattavan myös normaalivuotta vastaavat voitot vuodelta 2023. Yllä mainittujen syiden vuoksi ehdotuksessa ei ole päädytty tulosten vertailuun vuosien välillä, vaan lähtökohdana olisi verovuoden 2023 voitot ja omalle pääomalle asetettu kohtuullinen tuotto, joka mahdollistaisi sähköliiketoiminnalle, kuten vuoden 2023 aikana toteutuille investoinneille kohtuullisen verovapaan tuoton.

Valmistelussa on harkittu vaihtoehtona myös sitä, että verotaso määräytyisi jälkikäteen yllä esitetyn kaavan mukaisesti joulukuun 2022 ja kesäkuun 2023 ajalta toteutuneen sähkön hinnan perusteella sen kalenterikuukauden keskihinnan perusteella, jolloin sähkön keskihinta oli korkein. Näin meneteltynä varmistettaisiin, että jos kalenterikuukauden keskihinta nousisi korkeammaksi kuin 300 euroa megawattitunnilta, ehdotettava vero leikkaisi veron jälkeisiä tuloja yhtä paljon kuin tuottokatto jokaisena kalenterikuukautena lukuun ottamatta joulukuuta 2022. Menettely poikkeaisi yleisestä verotuksen lähtökohdasta, jossa verotaso on verovelvollisille ennalta tiedossa. Tämän takia tätä vaihtoehtoa ei ole päädytty ehdottamaan.

6.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot (täydennetään myöhemmin)

7 Lausuntopalaute

Lausunnon hallituksen esityksestä ovat antaneet [•].

8 Säännöskohtaiset perustelut

8.1 Laki sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä todettaisiin lain yleinen soveltamisala. Asiallisesti veroissa olisi kyse sähköliiketoimintaa harjoittavien yrityksen ja fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten voittoon perustuvasta veroista, jotka maksettaisiin normaalin tuloveron lisäksi, joskin niiden laskentapohjat poikkeaisivat joiltakin osin normaalista tuloverotuksen veropohjasta. Voittoverot olisivat väliaikaisia. Verot suoritettaisiin valtiolle.

2 §. Verovuosi. Pykälän mukaan verojen verovuosi vastaisi tuloverotuksen verovuotta.

2 luku Sähköalan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä

3 §. Verovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin niistä tahoista, jotka ovat verovelvollisia suorittamaan sähköalan voittoveroa.

Pykälän 1 momentin mukaan verovelvollisuus koskisi sellaisia sähkömarkkinoilla toimivia yrityksiä, jotka harjoittaisivat sähkömarkkinalaissa tarkoitettua muuta sähköliiketoimintaa kuin sähköverkkotoimintaa. Tässä esityksessä käytetty termistö ei olisi kuitenkaan täysin yhtenäinen sähkömarkkinalaissa käytetyn termistön kanssa. Sähkömarkkinalaissa sähköliiketoiminnan käsite kattaa sekä sähköverkkotoiminnan että muun sähköliiketoiminnan, jolla tarkoitetaan sähkön toimitusta ja tuotantoa. Lain ja tämän esityksen luottavuuden takia tässä esityksessä ja ehdotuksessa laissa käytetään termiä sähköliiketoiminta termin muu sähköliiketoiminta (tai muu sähköliiketoiminta kuin sähköverkkotoiminta) sijaan. Ehdotuksessa käytetyllä termillä sähköliiketoiminta tarkoitettaisiin kuitenkin siis samaa kuin sähkömarkkinalain 12 luvussa tarkoitetaan muulla sähköliiketoiminnalla.

Sähköliiketoiminnalla tarkoitettaisiin siten sähkötoimitusta ja sähköntuotantoa. Sähkön toimituksen käsitteen osalta viitattaisiin sähkömarkkinalain 3 §:n 11 kohdan määritelmään. Sähkön toimitus tarkoittaisi sähkön myyntiä käyttöä ja jälleenmyyntiä varten.

Pykälän mukaan verovelvollisuus edellyttäisi myös, että sähköntuotantoa tai toimitusta harjoittava yritys toimisi sähkömarkkinoilla. Käytännössä tämä edellyttäisi, että yritys myisi sähköä sähkömarkkinoilla. Verovelvollisuus ei siten koskisi sähköä tuottavaa yritystä, jos sen koko sähköntuotanto käytetään yrityksen omassa liiketoiminnassa ilman, että sähköä myydään markkinoille.

Sähköliiketoimintaa harjoittava yritys olisi verovelvollinen, jos se sähköliiketoimintojen liikevaihto on vähintään 10 prosenttia koko yrityksen liikevaihdosta. Lisäksi sähköliiketoimintojen liikevaihdon olisi oltava vähintään 500 000 euroa. Kyseisten rajojen täyttymistä arvioitaisiin sovellettavalta verovuodelta. Rajaukset vastaisivat sähkömarkkinalain eriyttämisvelvollisuuden ulkopuolelle jäävien merkitykseltään vähäisten liiketoimien raja-arvoja.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että yrityksellä tarkoitettaisiin elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaisi elinkeinoverolaissa tarkoitettua liike- tai ammattitoimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin ulkomaisen yrityksen verovelvollisuudesta. Ulkomainen yritys olisi velvollinen maksamaan veroa, jos sillä on Suomessa kiinteä toimipaikka liiketoiminnan harjoittamiseksi.

4 §. Veron määrä. Pykälässä säädettäisiin sähköalan voittoveron määrästä, joka olisi 33 prosenttia sen sähköliiketoiminnan tuloksesta, joka ylittää sähköliiketoiminnan eriytettyyn tilinpäätökseen sisältyvään taseen omalle pääomalle lasketun viiden prosentin vuotuisen tuoton. Sähköliiketoiminnan tuloksen laskemista koskevat tarkemmat säännökset sisältyisivät 5 §:ään.

5 §. Sähköliiketoiminnan tuloksen laskeminen. Pykälässä säädettäisiin sähköliiketoiminnan tuloksen laskemisesta. Kuten edellä on tarkemmin kuvattu, sähköliiketoimintaa harjoittavilla yhtiöillä on lähtökohtaisesti velvollisuus pitää sähköliiketoimintansa erillään mahdollista muusta toiminnastaan ja mahdollisesta sähköverkkotoiminnasta ja laadittava eriytettävälle sähköliiketoiminnolle tuloslaskelma ja tase kirjanpitolain (1336/1997) säännösten mukaisesti. Sähkömark-

kinalain ja sen nojalla annettu työ- ja elinkeinoministeriön asetus sisältävät yksityiskohtaisempaa sääntelyä eriyttämisvelvollisuuden sisällöstä sekä tulojen, menojen, varojen ja velkojen kohdistamisesta eri toiminnoille.

Sähköliiketoiminnan tuloksen laskennan lähtökohtana olisi sähkömarkkinalain sääntelyn mukaisesti eriytetty muun sähköliiketoiminnan kuin sähköverkkotoiminnan tuloslaskelma. Eriytetyn tuloslaskelman ja taseen tietojen perusteella sähköliiketoiminnalle laskettaisiin sähköliiketoiminnan tulos soveltaen elinkeinoverolain laskentasääntöjä.

Pykälän 1 momentissa todettaisiin, että sähköliiketoiminnan tulos on sähköliiketoimintaan liittyvien verovuodelle jaksotettujen veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen sekä muiden vähennysten erotus. Kyseessä olisi siis ikään kuin elinkeinoverolain 3 §:n mukaisesti laskettu elinkeinotoiminnan tulos, kuitenkin niin, että se lasketaan vain sähköliiketoiminnalle. Tuloksessa ei siten huomioitaisi konserniavustuksia eikä tappiontasausta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa tulojen veronalaisuus ja menojen sekä muiden erien vähennyskelpoisuus määriteltäisiin elinkeinoverolain periaatteiden mukaisesti ja myös jaksotuksessa sovellettaisiin elinkeinoverolain säännöksiä.

6 §. *Sähköliiketoiminnan irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden menojäännöspoistojen määrittäminen.* Pykälässä säädettäisiin sähköliiketoimintaan kuuluvan irtaimen käyttöomaisuuden menojäännöspoistojen määrittämisestä.

Periaatteessa menojäännöksen ja menojäännöspoistojen kohdistaminen sähköliiketoiminnalle tulisi toteuttaa siten, että syntyvä menojäännös vastaisi mahdollisimman tarkasti sitä menojäännöstä, joka olisi olemassa verokauden alkaessa, jos menojäännös olisi jo alun perin laskettu erikseen sähköliiketoimintaan kuuluvan käyttöomaisuuden osalta. Koska menojäännösten ja sitä kautta menojäännöspoistojen laskeminen tällä tavoin voisi kuitenkin olla haastavaa, pykälässä säädettäisiin menojäännöspoistojen jakamisesta kaavamaisella perusteella. Jakaminen tapahtuisi sähköliiketoimintaan kuuluvan irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden ja yrityksen koko irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden kirjanpidossa tehtyjen poistojen suhteessa.

7 §. *Sähköliiketoimintaan liittyvien korkojen vähennyskelpoisuus.* Pykälässä säädettäisiin korkojen vähentämisestä yrityksen sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa ja erityisesti siitä, miten elinkeinoverolain 18 a ja 18 b §:ään sisältyvää korkojen vähennysoikeuden rajoittamista koskevaa sääntelyä sovellettaisiin sähköliiketoiminnan tuloksen laskennassa. Elinkeinoverolain 18 a ja 18 b §:n rajoitussäännöksiä sovelletaan yhteisöjen, avoimien yhtiöiden ja kommandiittiyhtiöiden verotuksessa, joten se vaikuttaisi näissä oikeudellisissa muodoissa toimivien sähköliiketoimintaa harjoittavien yritysten voiton verotukseen.

Pykälän mukaan sähköliiketoiminnan korkomenojen vähennyskelpoisuutta ei arvioitaisi erillään yrityksen kaikkien korkomenojen vähennyskelpoisuudesta ja esimerkiksi 18 a §:ään sisältyviä 500 000 euron soveltamisrajaa ja 3 000 000 ulkoisten nettokorkojen vähennyskelpoisuutta koskevaa rajaa ei sovellettaisi erikseen sähköliiketoiminnan korkomenoihin voittoveron veropohjaa laskettaessa. Ehdotuksen mukaan voittoveron veropohjassa huomioitaisiin vähennyskelpoisena nettokorkomenona (korkotulot ylittävien korkomenojen määrä) se osuus yrityksen vähennyskelpoisista nettokorkomenoista, joka vastaa sähköliiketoiminnan nettokorkomenojen suhteellista osuutta koko yrityksen nettokorkomenoista.

Esimerkki 1

- Elinkeinotulolähteen nettokorkomenoja 1 000 000 euroa (konserniyhteydessä oleville osapuolille suoritettuja)
- Sähköliiketoiminnan nettokorkomenoja 550 000 euroa (sisältyvät elinkeinotulolähteen nettokorkomenoihin)
- Verovelvollisen EVL 18 a §:n 3 momentin mukainen oikaistu tulos 2 800 000 euroa
- 25 prosentin mukaan vähennettävien nettokorkomenojen määrä on 700 000 euroa
- Nettokorkomenoja voidaan vähentää sähköliiketoiminnan tuloksesta veronalaista sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa yhteensä 385 000 euroa ($550\,000 / 1\,000\,000 * 700\,000$).

8 §. *Sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen vähäinen muu liiketoiminta.* Pykälässä säädetäisiin sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen vähäisen muun liiketoiminnan vaikutuksesta ehdotetun voittoveron veropohjan laskentaan. Kuten edellä tässä esityksessä on tarkemmin kuvattu, sähkömarkkinalain mukainen toimintojen eriyttäminen ei koske vähämerkityksellisiä liiketoimintoja. Koska ehdotetun veron tarkoituksena olisi kohdistua mahdollisimman suoraviivaisesti siihen toimintaan, jota verovelvollinen on sähkömarkkinalain perusteella velvollinen pitämään erillään, ehdotetaan pykälässä, että silloin kuin verovelvollisella olisi vähäistä muuta liiketoimintaa, ei tätä liiketoimintaa olisi voittoveron toimittamista varten erikseen eriytettävä sähköliiketoiminnan tuloksesta vaan muun liiketoiminnan tuotot ja kulut katsottaisiin osaksi sähköliiketoiminnan tulosta.

Vähäisen muun liiketoiminnan määritelmä sisältyisi pykälän 2 momentin ja vastaisi sähköliiketoimintojen eriyttämisestä annetun asetuksen 2 §:n 2 momentin merkitykseltään vähäisten muiden liiketoimintojen käsitettä. Vähäistä muuta liiketoimintaa olisi siten liiketoiminta, jonka liikevaihto on vähemmän kuin 10 prosenttia yrityksen kokonaisliikevaihdosta ja vähemmän kuin 500 000 euroa.

9 §. *Kiinteän toimipaikkaan liittyvät tilanteet.* Pykälässä säädetäisiin verotettavan voiton laskeamisesta tilanteissa, joissa veron soveltamisalaan kuuluvalla yrityksellä olisi kiinteä toimipaikka ulkomailla. Myös monet muut valtiot ovat ottaneet käyttöön tai ovat suunnitelleet ottavansa käyttöön väliaikaisia veroja, jotka kohdistuvat sähköyhtiöiden ylisuuriin voittoihin. Jos suomalaisella veron soveltamisalaan kuuluvalla yrityksellä on kiinteä toimipaikka, esimerkiksi voimalaitos, ulkomailla, on tämän kiinteän toimipaikan tulokseen voinut kohdistua kiinteän toimipaikan sijaintivaltion väliaikainen verotoimenpide. Kahdenkertaisen verotuksen välttämiseksi voidaan pitää perusteltuna, ettei kiinteän toimipaikan tuloa tule tällöin ehdotetun veron piiriin. Tämän vuoksi pykälässä ehdotetaan, että kiinteän toimipaikan tuottamaa tuloa ei huomioida ehdotetun veron veropohjassa.

Pykälän mukaan kiinteän toimipaikan tuottamia tuloja ei otettaisi huomioon sähköliiketoiminnan tuloina solidaarisuusveron määrää laskettaessa. Vastaavasti kiinteän toimipaikan tuloon liittyviä menoja ja korkoja ei saisi vähentää sähköliiketoiminnan kuluina.

10 §. *Yrityksen sisäinen sähköliiketoiminta.* Pykälässä säädetäisiin yritysten sisäisten sähköliiketoimien vaikutuksesta voittoveron veropohjaan. Kuten edellä on kuvattu, pääasiallisesti sähköliiketoimintaa harjoittavien yritysten lisäksi Suomessa myös teollisuustoimintaa harjoittavilla yrityksillä on merkittävää sähköntuotantoa sekä suoraan, että Mankala-yhtiöiden omistusten kautta. Lisäksi sellaisetkin sähkön loppukäyttäjät, joilla ei ole omaa sähkön tuotantoa, myyvät tietyissä tilanteissa hankkimaansa sähköä markkinoilla eteenpäin. Sähkön tuotantotoimintaa tai myyntitoimintaa voidaan harjoittaa sellaisessa yrityksessä, joka myös kuluttaa itse tuottamansa

tai markkinoilla myymänsä sähkön, jolloin varsinaista sähkön myyntiä yrityksen ulkopuolelle ei tapahdu. Sähkön kulutus yrityksen sisällä saattaa kuitenkin olla teknisesti järjestetty niin, että yritys myy sähköä sähköpörssin kautta ja samalla hankkii sähköä sähköpörssin kautta. Sähkömarkkinalain 12 luvun eriyttämisvelvollisuutta koskevan tulkintakäytännön mukaan tämän tyyppinen toiminta voisi olla sellaista sähkömarkkinoilla toimimista ja sähköliiketoimintaa, joita lain 12 luvun eriyttämisvelvollisuus koskee. Tällöin yrityksen sisällä sinänsä kulutetusta sähköstä syntyneet myyntitulot voisivat sisältyä yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon, kun taas vastaavat sähkön hankintakustannukset sisältyisivät yrityksen muiden toimintoihin kustannuksiin. Ehdotetun veron tarkoituksena olisi verottaa niitä voittoja, joita yrityksille syntyy sähkön myynnistä markkinoille. Tämän vuoksi 10 §:ssä säädettäisiin, että ehdotetun voittoveron veropohjassa ei huomioitaisi yrityksen sisäisen sähköliiketoiminnan tuottamaa voittoa.

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan oikaisu tehtäisiin viiden prosentin rajatuoton ylittävään voittoon. Pykälän 1 momentin mukaan oikaisun tekeminen edellyttää, että yrityksen sisäisen sähköliiketoiminnan tulot sisältyisivät yrityksen sähköliiketoiminnan tuloihin. Oikaisu tehtäisiin vapauttamalla verosta sisäisen sähköliiketoiminnan osuus yllä kuvatulla tavalla lasketusta voitosta.

Pykälän 2 momentti sisältäisi sisäisen sähköliiketoiminnan määritelmän. Sisäinen sähköliiketoiminta tarkoittaisi sähkön tuotantoa tai toimitusta, jota vastaava sähkö kulutettaisiin yrityksen muissa toiminnoissa. Näitä muita toimintoja olisivat eriytettyyn sähköliiketoiminnan tilinpäätökseen sisällyttämättömät yrityksen sähköverkko- ja muut liiketoiminnot. Sisäisen sähköliiketoiminta kattaisi myös tilanteet, jossa yrityksen sisällä kulutettava sähkö teknisesti kiertäisi sähköpörssin kautta.

Pykälän 3 momentin mukaan yrityksen sisäisestä sähköliiketoiminnasta syntyneeksi voitoksi katsottaisiin se suhteellinen osuus yrityksen sähköliiketoiminnan tuloksesta, joka ylittää viiden prosentin vuotaisen tuoton sähköliiketoiminnan taseen oman pääoman määrälle, joka vastaa yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannusten suhdetta yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon. Sähkönhankinnan nettokustannuksilla tarkoitettaisiin sähkön hankintahintaa, jossa on huomioitu hinnan suojauksesta mahdollisesti syntyneet tulot.

Esimerkki 2

- Sähköliiketoiminnan liikevaihto (sisältäen sisäisen myynnin) 1 000 000 euroa
- Muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannukset 500 000 euroa
- Sähköliiketoiminnan tulos 100 000 euroa
- Sähköliiketoiminnan eriytetyn taseen mukainen oma pääoma 100 000 euroa
- Viiden prosentin rajatuoton ylittävä voitto: 100 000 euroa – 100 000 euroa * 5 % = 95 000 euroa
- Tästä verovapaata 47 5000 euroa (95 000 euroa * 500 000 euroa/1 000 000 euroa)

3 luku *Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä*

11 §. Verovelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin fossiilisten polttoaineiden alalla toimivia yritysten verovelvollisuudesta. Verovelvollisuus koskisi niitä yrityksiä, jotka EU-asetuksen mukaan

olisivat velvollisia maksamaan solidaarisuusmaksua. EU-asetuksen mukaan solidaarisuusmaksun suoritusvelvollisuus koskisi raakaöljy-, maakaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivia unionin yhtiöitä ja kiinteitä toimipaikkoja. Asetuksen 2 artiklan mukaan 'raakaöljy-, maakaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivilla unionin yhtiöillä ja kiinteillä toimipaikoilla' tarkoitetaan asetuksessa unionin yhtiöitä tai kiinteitä toimipaikkoja, jotka tuottavat vähintään 75 prosenttia liikevaihdostaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1893/2006 tarkoitusta taloudellisesta toiminnasta öljyn talteenoton, porauksen, jalostuksen tai koksituotteiden valmistuksen alalla. EU-asetuksessa viitattu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1893/2006 koskee yritysten toimialaluokitusta. EU-asetuksessa ei kuitenkaan ole tarkemmin kuvattu, mitä toimialaluokituksen mukaisista toimiala-ista solidaarisuusmaksu koskee.

Valmistelussa on arvioitu, että tilastokeskuksen toimialaluokitukselta relevantteja olisivat toimialaluokitukset 06100 Raakaöljyn tuotanto, 06200 Maakaasun tuotanto, 19100 Koksituotteiden valmistus ja 19200 Jalostettujen öljytuotteiden valmistus. Tilastokeskuksen toimialaluokka 19100 Koksituotteiden valmistus kattaa kuitenkin myös muiden tuotteiden kuin kivihiihilituotteiden valmistuksen. Toimialaluokka 19200 Jalostettujen öljytuotteiden valmistus on vastaavasti laajempi kuin pelkästään raakaöljytuotteiden jalostus, koska se kattaa myös esimerkiksi turvebrikettien valmistuksen sekä öljypohjaisten voiteluöljyjen ja -rasvojen valmistuksen jäteöljystä. Tämän vuoksi ehdotuksen verovelvollisuuden alaa ei ole kytketty yllä kuvattuihin toimialaluokituksiin. Koksituotteista verovelvollisuus koskisi vain kivihiihilituotteiden valmistusta ja jalostettujen öljytuotteiden jalostuksesta verovelvollisuus koskisi vain jalostettujen öljytuotteiden valmistuksen raakaöljystä. Ehdotuksen mukaan verovelvollisia olisivat siten yritykset, joiden liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu raakaöljyn tuotannosta, maakaasun tuotannosta, kivihiihilituotteiden valmistuksesta ja jalostettujen öljytuotteiden valmistuksesta raakaöljystä.

12 §. Veron määrä. Fossiilisten polttoaineiden alalla toimivan yrityksen veron määrä olisi 33 prosenttia ja se laskettaisiin yrityksen elinkeinoverolain 3 §:n mukaisesta elinkeinotoiminnan tuloksesta, joka ylittää yrityksen taseen omalle pääomalle lasketun vuosittaisen viiden prosentin tuoton. Elinkeinoverolain 3 §:n 1 momentin mukaan verotusta toimitettaessa veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut jäljempänä säädetyt vähennyskelpoiset erät jaksotetaan asianomaisten verovuosien tuotoiksi ja kuluiksi. Elinkeinotoiminnan tulos on verovuoden tuottojen ja kulujen erotus. Fossiilisten polttoaineiden alalla toimivan yrityksen voittovero perustuisi siten verovuoden tuottojen ja kulujen erotuksen mukaiselle tulokselle eli tulokseen ennen mahdollisten konserniavustusten samoin kuin mahdollisen tappiontasauksen huomioimista.

13 §. Kiinteän toimipaikkaan liittyvät tilanteet. Pykälässä säädettäisiin fossiilisten polttoaineiden alalla toimivan yrityksen kiinteän toimipaikan vaikutuksesta veropohjan laskentaan ja sen mukaan kiinteän toimipaikan elinkeinoverolain mukaisesti laskettu tulos poistettaisiin yrityksen elinkeinoverolain mukaisesta tuloksesta voittoveron veropohjaa määritettäessä. Kiinteän toimipaikan varoja ja velkoja ei otettaisi huomioon viiden prosentin vuotuisen tuoton määrää laskettaessa.

14 §. Sähköalan voittoveron hyvitys. Pykälässä säädettäisiin veron hyvityksestä tilanteessa, jossa yritys olisi velvollinen suorittamaan sekä sähköalan että fossiilisten polttoaineiden alan voittoveroa. Nämä verot voisivat osittain kohdistua samaan tuloon, joten pykälässä säädettäisiin, että laskettaessa fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron määrää, verosta vähennettäisiin saman yrityksen suorittama sähköalan voittoveron määrä.

4 luku Verotuksen toimittaminen ja ilmoittamisvelvollisuus (täydennetään myöhemmin)

5 luku Erinäiset säännökset

15 §. Muutoksenhaku. Pykälän 1 momentin mukaan haettaessa muutosta verotukseen sovellettaisiin verotusmenettelystä annetun lain säännöksiä. Valitus käsiteltäisiin verotuksen oikaisu-lautakunnassa ja valitusoikeus korkeimmassa hallinto-oikeudessa olisi luvanvarainen.

16 §. Verohallinnon tiedonsaanti ja tarkastusoikeus. Pykälässä säädettäisiin sivullisen velvollisuudesta antaa Verohallinnolle tietoja solidaarisuusverotusta varten. Verohallinnon oikeudesta saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten tietoja sivulliselta ja viranomaiselta sekä oikeudesta tarkastaa ne asiakirjat, joista sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja voi olla saatavilla, olisi voimassa, mitä verotusmenettelystä annetun lain 19–25 §:ssä säädetään. Tiedonantovelvollisuus käsittäisi verotusmenettelystä annetun lain 19 ja 20 §:n mukaisen sivullisen ja viranomaisen velvollisuuden antaa Verohallinnon kehotuksesta tietoja yksittäistapauksessa.

17 §. Rangaistussäännös. Pykälässä olisi tavanomainen viittaussäännös rikoslain (39/1889) 29 luvun 1–3 §:n veropetosta koskeviin säännöksiin.

18 §. Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin veron soveltamisen väliaikaisuudesta. Lakia sovellettaisiin vain verovuodelta 2023 toimitettavaan verotukseen. Lakia sovellettaisiin verovuoteen 2024 sellaisten yritysten osalta, joilla ei pääty tilikautta kalenterivuoden 2023 aikana.

Ehdotetut väliaikaiset voittoverot merkitsisivät olennaista muutosta verojen soveltamisalaan kuuluvien yritysten voitoista maksettavan veron määrään. Tähän voi liittyä huomattava taloudellinen intressi siirtää vuonna 2023 syntyviä voittoja verovuodelle 2024, esimerkiksi pidentämällä 31.12.2022 päättyvää tilikautta päättyväksi vuoden 2023 puolella tai lyhentämällä vuonna 2023 päättyvää tilikautta niin, että se päättyy aiempaa aikaisemmin. Esitykseen ei ehdoteta sisällytettäväksi erityistä veronkiertosäännöstä, mutta voimaantulosäännöksessä säädettäisiin kuitenkin poikkeus, joka koskisi edellä tarkoitettuja tilanteita. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan lakia sovellettaisiin sekä verovuoteen 2023 että verovuoteen 2024, jos yhtiön tilikautta on muutettu 1.12.2022 tai sen jälkeen. Poikkeus koskee tilanteita, joissa tilikautta on muutettu niin, että verovuoden 2023 muodostava tilikausi päättyy aiemmin kuin 31.12.2023.

8.2 Laki elinkeinotulon verottamisesta

16 §. Pykälää muutettaisiin lisäämällä siihen uusi 11 kohta. Kohdan mukaan ehdotetut verot eivät olisi verotuksessa vähennyskelpoisia eriä. Pykälän 10 kohtaan tehtäisiin 11 kohdan lisäämisestä johtuva tekninen muutos.

9 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, koska ne koskisivat jo vuodelta 2023 toimitettavaa verotusta.

Ponsi

Koska EU-asetuksessa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 Luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Sähköliiketoimintaa harjoittavien yritysten ja fossiilisten polttoaineiden alalla toimivien yritysten voitoista on suoritettava valtiolle veroa sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Verovuosi

Verovuosi on verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 §:n 2 momentin mukainen verovuosi.

2 Luku

Sähköalan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä

3 §

Verovelvollisuus

Sähköalan voittoveroa on velvollinen suorittamaan sähkömarkkinoilla toimiva yritys, joka harjoittaa sähköntuotantoa tai sähkömarkkinalain (588/2013) 3 §:n 11 kohdassa tarkoitettua sähköntoimitusta (*sähköliiketoiminta*), jos:

- 1) sen sähköliiketoimintojen yhteinen liikevaihto on vähintään 10 prosenttia yrityksen liikevaihdosta; tai
- 2) sen sähköliiketoimintojen yhteinen liikevaihto on vähintään 500 000 euroa.

Yrityksellä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaista liike- ja ammattitoimintaa.

Yritys, joka on tuloverolain (1535/1992) 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla rajoitetusti verovelvollinen, on velvollinen suorittamaan veroa vain, jos sillä on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten mainitun lain 13 §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka.

4 §

Veron määrä

Sähköalan voittoveron määrä on 33 prosenttia sähköliiketoiminnan tuloksesta, joka ylittää viiden prosentin vuotuisen tuoton sähkömarkkinalain 78 §:ssä tarkoitetun sähköliiketoiminnan eriytetyn taseen oman pääoman määrälle (*tuottorajan ylittävä voitto*).

5 §

Sähköliiketoiminnan tuloksen laskeminen

Verotusta toimitettaessa sähköliiketoimintaan liittyvät veronalaiset tulot ja vähennyskelpoiset menot sekä muut vähennyskelpoiset erät jaksotetaan verokauden tuotoiksi ja kuluiksi. Sähköliiketoiminnan tulos on verokauden tuottojen ja kulujen erotus.

Sähköliiketoiminnan tulosta laskettaessa:

- 1) sähköliiketoiminnan tulojen veronalaisuuteen sovelletaan, mitä elinkeinotulon verottamisesta annetun lain II osan 1 luvussa säädetään tulon veronalaisuudesta;
- 2) sähköliiketoiminnan menojen ja muiden erien vähennyskelpoisuuteen sovelletaan, mitä mainitun lain II osan 2 luvussa säädetään menon vähennyskelpoisuudesta;
- 3) sähköliiketoimintaan liittyvien tulojen ja menojen jaksottamiseen sovelletaan, mitä mainitun lain III osassa säädetään tulon ja menon jaksottamisesta.

6 §

Sähköliiketoiminnan irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden menojäännöspoiston määrittäminen

Yrityksen elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 30 §:ssä tarkoitetun käyttöomaisuuden menojäännöspoistoista otetaan huomioon sähköliiketoiminnan menojäännöspoistona se suhteellinen osuus, joka vastaa sähköliiketoiminnan irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden tuloslaskelman poistojen suhdetta koko yrityksen irtaimen kuluvan käyttöomaisuuden tuloslaskelman mukaisiin poistoihin.

7 §

Sähköliiketoimintaan liittyvien korkojen vähennyskelpoisuus

Yrityksen elinkeinotoiminnan verottamisesta annetun lain 18 a ja 18 b §:n mukaisesti laske-
tuista vähennyskelpoisista nettokorkomenoista otetaan huomioon sähköliiketoiminnan vähennyskelpoisina nettokorkomenoina se suhteellinen osuus, joka vastaa sähköliiketoiminnan nettokorkomenojen suhdetta koko yrityksen nettokorkomenojen määrään.

8 §

Sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen vähäinen muu liiketoiminta

Jos sähköliiketoimintaa harjoittavalla yrityksellä on vähäistä muuta liiketoimintaa, katsotaan vähäinen muu liiketoiminta osaksi yhtiön sähköliiketoimintaa sähköliiketoiminnan tulosta las-
kettaessa.

Vähäisellä muulla liiketoiminnalla tarkoitetaan muuta liiketoimintaa kuin sähköverkkotoi-
mintaa ja sähköliiketoimintaa, jonka liikevaihto on vähemmän kuin 10 prosenttia yrityksen lii-
kevaihdoista ja vähemmän kuin 500 000 euroa.

9 §

Kiinteän toimipaikkaan liittyvät tilanteet

Jos sähköliiketoimintaa harjoittavalla yrityksellä on kiinteä toimipaikka ulkomailla:

- 1) kiinteän toimipaikan tuottamaa tuloa ei lueta sähköliiketoimintaa harjoittavan yrityksen sähköliiketoiminnan veronalaiseksi tuloksi;
- 2) kiinteän toimipaikan tuottaman tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja korot eivät ole vähennyskelpoisia yrityksen sähköliiketoiminnan tuloista; ja
- 3) kiinteän toimipaikan varoja ja velkoja ei oteta huomioon viiden prosentin vuotuista tuottoa laskettaessa.

10 §

Yrityksen sisäinen sähköliiketoiminta

Edellä 4 §:ssä tarkoitettu tuottorajan ylittävä voitto on verosta vapaa, jos voitto on syntynyt yrityksen sisäisestä sähköliiketoiminnasta, jonka liikevaihto sisältyy yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

Yrityksen sisäisellä sähköliiketoiminnalla tarkoitetaan sähkön tuotantoa tai toimitusta yrityksen sähköliiketoiminnasta kulutettavaksi yrityksen muussa liiketoiminnassa.

Yrityksen sisäisestä sähköliiketoiminnasta syntyneeksi voitoksi katsotaan se suhteellinen osuus tuottorajan ylittävästä voitosta, joka vastaa yrityksen muiden toimintojen sähkönhankinnan nettokustannusten suhdetta yrityksen sähköliiketoiminnan liikevaihtoon.

3 Luku

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron suorittamisvelvollisuus ja määrä

11 §

Verovelvollisuus

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveroa on velvollinen suorittamaan yritys, jonka liikevaihdosta yli 75 prosenttia muodostuu yhdestä tai useammasta seuraavasta toiminnosta:

- 1) raakaöljyn tai maakaasun tuotanto;
- 2) jalostettujen öljytuotteiden valmistus raakaöljystä; ja
- 3) kivihiihtuotteiden valmistus (*fossiilisten polttoaineiden alalla toimiva yritys*).

Yrityksellä tarkoitetaan elinkeinonharjoittajaa, joka harjoittaa elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) mukaista liike- ja ammattitoimintaa.

Yritys, joka on tuloverolain (1535/1992) 9 §:ssä tarkoitettu tavalla rajoitetusti verovelvollinen on velvollinen suorittamaan veroa vain, jos sillä on Suomessa elinkeinon harjoittamista varten mainitun lain 13 §:ssä tarkoitettu kiinteä toimipaikka.

12 §

Veron määrä

Fossiilisten polttoaineiden alan voittoveron määrä on 33 prosenttia verovelvollisen verokauden elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettua elinkeinotoiminnan tuloksesta, joka ylittää viiden prosentin vuotoisen tuoton yrityksen taseen mukaiselle omalle pääomalle.

13 §

Kiinteän toimipaikkaan liittyvät tilanteet

Jos fossiilisten polttoaineiden alalla toimivalla yrityksellä on kiinteä toimipaikka ulkomailla, yrityksen elinkeinoverolain 3 §:n mukaista elinkeinotoiminnan tulosta oikaistaan veron määrää laskettaessa siten että:

1) siitä vähennetään elinkeinotoiminnan tuottoihin sisältyvä kiinteän toimipaikan tuottama tulo; ja

2) siihen lisätään elinkeinotoiminnan kuluna vähennetyt kiinteän toimipaikan tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneet menot ja korot.

Kiinteän toimipaikan varoja ja velkoja ei oteta huomioon viiden prosentin vuotuista tuottoa laskettaessa.

14 §

Sähköalan voittoveron hyvitys

Yrityksen tämä luvun perusteella suoritettavasta verosta vähennetään yrityksen edellä 2 luvun perusteella suorittaman sähköalan voittoveron määrä (*hyvitys*). Hyvityksen määrä ei voi ylittää tämän luvun perusteella suoritettavan veron määrää.

4 Luku

Verotuksen toimittaminen ja ilmoittamisvelvollisuus (täydennetään myöhemmin)

5 Luku

Erinäiset säännökset

15 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhaussa noudatetaan, mitä verotusmenettelystä annetussa laissa (1558/1995) säädetään.

16 §

Verohallinnon tiedonsaanti ja tarkastusoikeus

Verohallinnon oikeuteen saada salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä verotusta tai muutoksenhakua koskevan asian käsittelyä varten tietoja sivulliselta ja viranomaiselta sekä oikeuteen tarkastaa ne asiakirjat, joista sivullisen tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvia tietoja voi olla saatavilla sovelletaan verotusmenettelystä annetun lain 19–22, 22 a, 23, 23 a, 23 b, 23 c, 24 ja 25 §:ää.

17 §

Rangaistussäännös

Rangaistus veron lainvastaisesta välttämisestä ja sen yrittämisestä säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 1–3 §:ssä.

18 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan verovuodelta 2023 toimitettavaan verotukseen. Jos yrityksellä ei pääty tilikautta kalenterivuoden 2023 aikana, sovelletaan lakia yrityksen verovuodelta 2024 toimitettavaan verotukseen.

Jos päätös verovelvollisen tilikauden muuttamisesta on tehty 1.12.2022 tai sen jälkeen niin, että vuonna 2023 päättyvä verovuosi päättyy ennen 31.12.2023, sovelletaan tätä lakia kuitenkin verovelvollisen verovuosiin 2023 ja 2024.

2.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 16 §:n 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2019 ja

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 859/1981, 1164/1990, 717/2004, 1134/2005, 1077/2008, 987/2012 ja 308/2019, siitä lailla 1087/2014 kumotun 11 kohdan tilalle uusi 11 kohta seuraavasti:

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä johtuneita menoja eivät ole:

10) muuhun omaisuuteen kuuluvan tuloverolain 53 a §:ssä tarkoitetun osakaslainan sekä muun, muussa kuin tulohankkimistarkoituksessa annetun saamisen menetys;

11) sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden alan väliaikaisista voittoveroista annetun lain (/) nojalla suoritettavat verot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Valtiovarainministeri Annika Saarikko

2.

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 16 §:n 10 kohta, sellaisena kuin se on laissa 308/2019 ja

lisätään 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 859/1981, 1164/1990, 717/2004, 1134/2005, 1077/2008, 987/2012 ja 308/2019, siitä lailla 1087/2014 kumotun 11 kohdan tilalle uusi 11 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä joh-
tuneita menoja eivät ole:

10) muuhun omaisuuteen kuuluvan tulove-
rolain 53 a §:ssä tarkoitetun osakaslainan sekä
muun, muussa kuin tulohankkimistarkoituk-
sessa annetun saamisen menetys.

16 §

Tulon hankkimisesta tai säilyttämisestä joh-
tuneita menoja eivät ole:

10) muuhun omaisuuteen kuuluvan tulove-
rolain 53 a §:ssä tarkoitetun osakaslainan sekä
muun, muussa kuin tulohankkimistarkoituk-
sessa annetun saamisen menetys;

11) *sähköalan ja fossiilisten polttoaineiden
alan väliaikaisista voittoveroista annetun lain
(/) nojalla suoritettavat verot.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20